

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomikoulutus

2022

OPINNÄYTETYÖ

Tutkimuksellinen kehittämistyö

Marisa Hämäläinen, Essi Puustinen & Jenna Tuoma

5.–6.-LUOKKALAISILLE SUUNNATUN KERHOTOIMINNAN OSALLISTAVA KEHITTÄMINEN

Marisa Hämäläinen, Essi Puustinen & Jenna Tuoma

5.–6.-LUOKKALAISILLE SUUNNATUN KERHOTOIMINNAN OSALLISTAVA KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaista kerhotoimintaa pansiolaiset 5.–6.-luokkalaiset toivoisivat Me-talolla järjestettävän sekä kehittää kerhotoimintaa, jonka suunnittelussa lapset olisivat tiiviisti mukana. Tavoitteena oli, että uusi kerhotoiminta vastaisi juuri 5.–6.-luokkalaisten, eli 11–12-vuotiaiden, kiinnostuksen kohteita ja mahdollisimman moni lapsi kokisi saaneensa vaikuttaa siihen, millainen kerhotoiminta Me-talolla käynnistyy.

Lasten mielenkiinnon kohteita tutkittiin heille tehdyllä kyselyllä. Kysely toteutettiin 63:lle Pansion koulun 5.–6.-luokkalaiselle. Kysely toteutettiin koululla paikan päällä. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin suunnittelupajassa, johon saivat osallistua 5.–6.-luokkalaiset Pansion koululaiset. Osallistujat saivat suunnitella yhdessä heidän ikäryhmälleen suunnatun uuden kerhotoiminnan sisältöä. Tulokseksi saatiin ideoita kerhotoiminnan sisältöön liittyen, keskeisimpinä teemoina leipominen/kokkaaminen, pelaaminen ja liikunta. Ideoista koottiin kerhorunko, jota Me-talon työntekijät voivat hyödyntää lasten kerhotoiminnan toteuttamisessa.

Lapset pääsivät vaikuttamaan ja osallistumaan uuden kerhotoiminnan sisältöön sekä kyselyn että suunnittelupajan kautta. Suunnittelupajaan osallistuneiden antaman palautteen perusteella suunnittelupajaan osallistuminen oli mieluista ja yhteistyöstä sekä yhdessä suunnittelusta pidettiin paljon. Uuden kerhotoiminnan alkamisen myötä Me-talo saa todennäköisesti uusia kävijöitä, ja lapset saavat mieluista vapaa-ajan toimintaa turvallisessa ympäristössä.

ASIASANAT:

keskilapsuus, osallisuus, vapaa-aika, kerhotoiminta, suunnittelupaja

Marisa Hämäläinen, Essi Puustinen & Jenna Tuoma

PARTICIPATORY DEVELOPMENT OF CLUB ACTIVITIES FOR 5TH AND 6TH GRADERS

The aim of the thesis was to find out what kind of club activities children on 5th-6th graders in Pansio would wish to have organized at Me-talo. Another aim was to develop a club frame in which the children would take part in designing. The goal was that the club frame would be in line with the wishes and interests of the 5th-6th graders, meaning children between the ages 11-12, and they would feel involved in the development work in Me-talo.

The interests of the children were studied with a survey. The survey was implemented for 63 5th and 6th graders from Pansio elementary school. The survey was carried out at the school. The findings of the survey were utilized in the development workshop which was open to 5th and 6th graders from Pansio elementary school. The participants got a chance to plan activities for the new club frame together. The results of the workshop were ideas for the club frame. The key themes were baking/cooking, gaming and sports. We gathered a club frame from these ideas. The club instructors of Me-talo can utilize the club frame in the future.

The children were able to impact and participate in creating content for the club frame through the survey and the workshop. According to the feedback of the workshop the participants found it pleasant, and they especially liked the aspect of working together. Through the new club frame, Me-talo is likely to get more visitors and the children get pleasant leisure activities in a safe environment.

KEYWORDS:

middle childhood, participation, leisure time, club activities, workshop

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	12
2 KESKILAPSUUS ELÄMÄNVAIHEENA	13
2.1 Keskilapsuus	13
2.2 Sosiaalinen kehitys keskilapsuudessa	13
2.3 Itsetunto ja minäkuva	14
3 LASTEN HYVINVOINNIN HAASTEET JA TUKEMINEN	16
3.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi	16
3.2 Koronan vaikutuksia lasten hyvinvointiin	16
3.3 Lasten ja nuorten syrjäytyminen	18
3.4 Sosiaalinen vahvistaminen	19
3.5 Sosiokulttuurinen innostaminen	20
3.6 Osallisuuden vahvistaminen	21
4 LASTEN VAPAA-AIKA JA HARRASTAMINEN	23
4.1 Vapaa-aika	23
4.2 Harrastaminen	24
4.3 Kerhotoiminta	25
5 KEHITTÄMISTYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	27
5.1 Pansio sosiaalisena ympäristönä	27
5.2 Monikulttuurisuus- ja kulttuurisensitiivisyys nuorten kohtaamisessa	27
5.3 Me-talo	28
5.3.1 Me-talon viestintä ja sosiaalinen media	29
5.3.2 Me-taloille tehtyjen opinnäytetöiden antia	30
6 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	32
6.1 Kehittämistyön tarve ja perustelut	32
6.2 Kehittämistyön eteneminen	32
6.3 Kehittämisen- ja tutkimusmenetelmät	34
6.3.1 Kysely	35
6.3.2 Konsultaatio ja dialoginen keskustelu	36
6.3.3 Yhteisölliset ideointimenetelmät	36
6.4 Tulokset ja analyysi	37

6.4.1 Yhteenvetoa tuloksista	42
7 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS	44
7.1 Suunnittelupaja	44
7.2 Kerhorunko	45
8 YHTEENVETO	48
8.1 Opinnäytetyön tarkastelua	48
8.2 Kehittämistyön arviointia	48
8.2.1 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys	50
8.3 Suunnittelupajan ja kerhorungon juurruttaminen ja jatkokehitysehdotuksia	51
8.4 Ammatillinen pohdinta	52
LÄHTEET	54

LIITTEET

- Liite 1. Kerhorunko
 Liite 2. Saatekirje huoltajille kyselystä

KUVAT

Kuva 1. Osallisuuden portaat, mukaillen Hart 1992.	22
Kuva 2. Aikataulu opinnäytetyön etenemisestä.	34

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on kehittämistyö, jonka toimeksiantajana toimii Pansion Me-talo. Kehittämistyömme tavoitteena oli luoda 5.–6.-luokkalaisia kiinnostavaa kerhotoimintaa Me-talolle, joka kannustaisi heitä mukaan toimintaan nykyistä enemmän. Aihe on tärkeä, sillä haluamme lisätä lasten ja nuorten osallisuutta harrastus- ja kerhotoiminnan kehittämisessä. Matalan kynnyksen kerhotoiminta tukee syrjäytymisen ehkäisyä ja kannustaa mukaan osallistujia kaikista yhteiskuntaluokista.

Toimeksiantajamme Pansion Me-talo on toimintakeskus, jota koordinoi Fingerroosin säätiö. Me-talo on avoin kohtaamispaikka kaikenikäisille. (Fingerroosin säätiö n. d.a.) Olimme lisäksi tiiviissä yhteistyössä Me-talon lisäksi Pansion koulun 5.–6.-luokkien kanssa.

Opinnäytetyömme sijoittui pääosin syksylle 2021 ja keväälle 2022. Prosessin aikana kävimme esittelemässä Me-talon toimintaa Pansion koulun 5.–6.-luokille ja teetimme heille sähköisen kyselyn liittyen vapaa-ajan viettoon ja kerhotoimintaan. Toteutimme myöhemmin vapaaehtoisille 5.–6.-luokkalaisille suunnittelupajan, jossa he pääsivät yhdessä suunnittelemaan heille mieluista kerhotoimintaa. Alkuperäinen ideamme oli suunnitella kerhorunko kyselyn vastausten pohjalta, mutta päädyimme tukemaan lasten osallisuutta enemmän suunnittelupajan muodossa. Kyselyn ja suunnittelupajan pohjalta työstimme kuuden ohjauskerran kerhorungon Pansion Me-talolle.

Opinnäytetyömme raportin aluksi avaamme keskilapsuuden kehitysvaiheita. Kappaleessa kolme pureudumme lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin, syrjäytymisen merkkeihin ja syihin, sekä siihen, miten syrjäytymistä voidaan ehkäistä muun muassa sosiaalisen vahvistamisen ja innostamisen avulla. Seuraavaksi kerromme harrastamisen sekä kerhotoiminnan mahdollisuuksista lasten ja nuorten vapaa-ajalla. Kappaleessa viisi kerromme Pansiosta sosiaalisena ympäristönä ja toimeksiantajastamme Me-talosta.

Raportin loppupuolella kerromme kehittämistyön toteutuksesta, käytetyistä tutkimus- ja kehittämismenetelmistä, ja analysoimme kyselyn vastauksia. Kehittämistyömme tuotoksista, suunnittelupajasta ja kerhorungosta kerromme kappaleessa seitsemän. Yhteenvedeto-osuudessa nivomme yhteen eettisyyden, luotettavuuden ja ammatillisen kasvumme tarkastelun.

2 KESKILAPSUUS ELÄMÄNVAIHEENA

2.1 Keskilapsuus

Opinnäytetyömme keskittyy 5.–6.-luokkalaisiin, jotka ovat iältään 11–12-vuotiaita. Tämän ikäiset lapset ovat lapsuuden ja nuoruuden välissä, niin sanotussa keskilapsuuden vaiheessa. Keskilapsuudella tarkoitetaan noin 6–7-vuotiaasta noin 12-vuotiaaksi ulottuvaa ikävaihetta. Tätä aikaa esikoulun ja koulun alkamisesta varhaisen nuoruusiän alkuun on usein kuvattu unohdetuksi kehitysvaiheeksi. Keskilapsuudessa kehitystä tapahtuu muun muassa aivoissa, motorikassa ja sosiaalisissa taidoissa. (Nurmi ym. 2014, 77; 79.)

Keskilapsuudessa aivoissa tapahtuu erilaisia toiminnallisia muutoksia. Merkittävänä on pidetty aivojen etuosien aktiivisuuden koordinoitumista aivojen muun toiminnan kanssa. Nämä aivojen etuosat ovat keskeisiä toiminnan suunnittelun ja ohjailun kannalta. (Nurmi ym. 2014, 81.) Aivojen alueet, joiden tehtävänä on suodattaa yllätyksiä, ennakoita tekemisien seurauksia ja säädellä käyttäytymistä, kypsyvät nuoruusiän lopussa ja varhaisaikuisuudessa. Tällä voidaan selittää nuoruuden kokeiluja ja ajattelemattomia tekoja: keskushermosto ei ole vielä kehittynyt loppuun asti. (Sinkkonen 2012, 42–43.)

Motorinen kehitys näkyy keskilapsuudessa muun muassa lihashallinnan paranemisena ja liikkeiden muuttumisena sujuvammiksi niiden automatisoituessa. Liikkeiden koordinaatio ja tasapainotaidot parantuvat, jolloin lapsi kykenee entistä vauhdikkaampiin liikuntaleikkeihin ja taidokkaampiin suorituksiin. Lapsen liikkumiseen liittyvät havaintotaidot kehittyvät keskilapsuuden aikana merkittävästi, ja samoin lapsen kyky arvioida omia suorituksiaan paranee. (Nurmi ym. 2014, 83.)

2.2 Sosiaalinen kehitys keskilapsuudessa

Keskilapsuus on aikaa, jolloin lapsi siirtyy pikkuhiljaa kotioloista laajempiin sosiaalisiin ympäristöihin, kuten kouluun, millä on vaikutusta lapsen kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen. Samalla se saa aikaan suuria muutoksia lapsen käyttäytymisessä. (Nurmi ym. 2014, 78.)

Toverisuhteiden merkitys lapsen kehitykselle korostuu, kun lapsi tulee kouluikänsä. Lapsi alkaa kaivata ikäistensä seuraa, ja heidän parissaan voi oppia sekä sosiaalisia että toiminnallisia taitoja, jotka liittyvät fyysisiin suoriin, itsenäisyyteen, kielelliseen kehitykseen ja tietoihin. Toveriryhmät muodostavat useimmiten niin sanotun läheisyysperiaatteen varassa, eli oman luokan oppilaista, naapurin lapsista tai harrastusryhmästä. Lapselle on tärkeää olla hyväksytty hänelle tärkeässä ryhmässä, ja kavereiden mielipiteillä on tässä ikävaiheessa yhä suurempi merkitys. (MLL 2019b; Nurmi ym. 2014, 122.)

Nurmen ym. (2014, 140) mukaan ikätovereiden merkitys tulee tässä ikävaiheessa olemaan suurempi kuin ennen, niin ikätoverit eivät riitä lapsen kasvattajiksi esimerkiksi koulupäivän jälkeisenä aikana, kun vanhemmat eivät ole kotona. Lapsi kaipaa lisääntyneestä itsenäisyydestä huolimatta lähelleen turvallisia vanhempia, jotka asettavat perustellut, turvalliset rajat ja pitävät niistä kiinni. Näiden rajojen sisällä lapsen on tärkeä saada tehdä itsenäisiä päätöksiä ja sopivan kokoisia valintoja. Lähestyvän murrosiän kynnyksellä lapsen on kypsyttävä itsenäisyyteen ja muodostettava uudenlainen suhde itseensä ja vanhempiinsa. (MLL 2019a; MLL 2019b.)

2.3 Itsetunto ja minäkuva

Itsetuntoa ei ole yksinkertaista määritellä. Itsetuntoa on se, miten paljon ihminen näkee itsessään hyviä ominaisuuksia. Itsetunto on osa ihmisen minäkuva, toisin sanoen minäkuvaan kuuluvien positiivisten asioiden määrä. Minäkuva eli minäkäsitys on se, jollainen ihminen näkee itsensä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 158; Keltikangas-Järvinen 2017, 18.)

Keltikangas-Järvisen (2017, 37) mukaan murrosikäisen itsetunnossa on vaihtelua, ja murrosiän alkaessa vaihtelu on suurimmillaan. Kuitenkin on tutkittu, että niillä, joilla on lapsena hyvä itsetunto, on hyvä itsetunto myös murrosiän aikana. Itsetunto vakiintuu jo vähitellen ensimmäisten kouluvuosien aikana. Lapsi on murrosiän alkuvaiheessa itsekokeskeinen, ja hänen minäkuvassaan tapahtuu isoja ja nopeita muutoksia. Ei kuitenkaan voida vetää suoraan johtopäätöksiä, että nämä minäkuvan muutokset olisivat sama asia kuin itsetunnon horjuminen. (Keltikangas-Järvinen 2017, 37.)

Lapset, joille ei kehity tässä ikävaiheessa myönteistä minäkuva itsestään, ovat suuremmassa riskissä olla alttiita sekä ulospäin näkyvälle oireilulle että sisänpäin suuntautu-

ville tunne-elämän ongelmille. Ongelmien yhteydet sekä kasvuympäristöön että perinnöllisyyteen liittyviin riskitekijöihin usein vaikeuttavat ongelmiin puuttumista. Tällaisia riskitekijöitä ovat esimerkiksi lapsen tarkkaavaisuuden ongelmat, hankaliksi koetut temperamenttipiirteet sekä vahva perinnöllinen taipumus ulospäin näkyvään oireiluun. Kyseisiin riskitekijöihin liittyvät lapsen ja vanhempien vuorovaikutuksen haasteet sekä usein laajempi sosiaalinen huono-osaisuus ovat merkittävä haaste lasten kehityksen ja perheiden hyvinvoinnin tukemiselle. (Nurmi ym. 2014, 78–79.)

Dunderfelt (2004, 88–89) kirjoittaa, että identifioituminen, joka on alkanut jo esikoulussa, jatkuu 10–12-vuoden iässä. Samoin jatkuu myös vanhempiin samastuminen arkipäiväisten ja vapaa-ajan toimintojen kautta. Lapsi tarvitsee edelleen aikuisen läheisyyttä kehityäkseen. Tässä iässä muodostuvat ahkeruuden, työnteon ja osaamisen perusvoimat. Olisikin hyvä, että lapsi saisi tuntea osaavansa tehdä ”oikeita” asioita ja pääsisi osallistumaan myös tekemiseen, kuten leipomiseen tai rakentamiseen. Näin lapsi voi kokea, että häntä tarvitaan ja häneen luotetaan. (Dunderfelt 2004, 88–89.)

Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teorian mukaan tämän ikävaiheen keskeinen teema on työkyvyn, toimeliaisuuden ja aikaansaamisen tunne suhteessa alemmuuden tunteeseen. Lapsen psyykkisen hyvinvoinnin ja kehityksen näkökulmasta on keskeistä se, saako lapsi muodostettua positiivisen käsityksen omasta selviytymisestä ja osaamisesta koulussa, kotona ja ystäväpiirissä. (Nurmi ym. 2014, 78.)

On tärkeää, että lapsi saa onnistumisen kokemuksia, ja tällä tavoin hänen itsetuntonsa vahvistuu. Vanhemmilla on tässä merkittävä rooli, niin kuin myös esimerkiksi koulussa opettajilla. Harrastus- ja kerhotoiminta ovat myös oivia paikkoja vahvistaa lasten itsetuntoa ja tuottaa heille onnistumisen kokemuksia. Kuitenkin onnistumisen kokemusten rinnalla myös turhautumisen ja pettymyksen tunteet ovat tässä ikävaiheessa tarpeellisia (Dunderfelt 2004, 247). Erilaisten tunteiden, myös niiden ikävien, käsittely lapsen kanssa on tärkeää. Negatiivisten tunteiden käsittely on lapselle helpompaa, kun aikuinen on tukena.

3 LASTEN HYVINVOINNIN HAASTEET JA TUKEMINEN

3.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi

Hyvinvoinnilla tarkoitetaan usein terveyden, materiaalsen hyvinvoinnin ja koetun elämänlaadun kokonaisuutta. Yksilön näkökulmasta elämänlaatua voidaan pyrkiä tukemaan keskittymällä hänen sosiaalisiin suhteisiinsa, mielekkääseen tekemiseen ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuteen. Yhteisön kannalta elämänlaatuun vaikuttavat asuinympäristö ja toimeentulo. (THL 2020.)

Tuoretta tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista nähdään vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksissa. Tulosten mukaan suuri osa lapsista kokee tyytyväisyyttä elämäänsä. Yläkouluun siirryttäessä lasten tyytyväisyys elämään laskee reilusti. Yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt vuodesta 2019. Tutkimuksen mukaan tytöt kokevat enemmän yksinäisyyttä kuin pojat. Reilusti yli puolet 4.–5.-luokkaisista kokevat keskusteluyhteyden vanhempiensa kanssa hyväksi. Yläkouluun siirryttäessä nuorten kokemus hyvästä keskusteluyhteydestä laskee. (THL 2021b.) Keskilapsuuden vaiheen huomataan tässäkin olevan herkkää aikaa, kun lähitulevaisuudessa hämmöttävä yläkoulu ja murrosikä tuovat suuria muutoksia elämään. Erityisesti silloin, kun keskusteluyhteyden laatu vanhempien kanssa heikkenee, on tärkeää, että lapsella on muitakin turvallisia aikuisia elämässään.

Suomi on valittu useamman kerran peräkkäin maailman onnellisimmaksi maaksi. Lasten hyvinvoinnin kansainvälisessä vertailussa Suomi jää kuitenkin kauas kärkipaikoista. Tätä voidaan selittää sillä, että Suomessa lapsilta odotetaan itsenäisyyttä ja kypsyyttä jo varhaisessa vaiheessa. Nämä odotukset johtavat lasten itsekkäisyyteen ja ahdistuneisuuteen. (Kallio 2022.) Lasten hyvinvointiin tulisi keskittyä heidän arjessaan ja harrastuksissaan. Koulunkäynti ja harrastustoiminta ovat usein jo lapsilla suorituskeskeisiä.

3.2 Koronan vaikutuksia lasten hyvinvointiin

Vuosi 2020 muutti yllättäen kaikkien elämää. Erityisesti lapset ja nuoret kokivat muutoksia, sillä huhti-toukokuussa 2020 lähes kaikki harrastus- ja kokoontumispaikat suljettiin ja liikkumista sekä kavereiden tapaamista edes omilla lähiseuduilla oli vältettävä koronan vuoksi. (Valtioneuvosto 2021, 96.) Poikkeusolojen aikana lasten ja nuorten oikeudet jäävät aikuisten oikeuksien jalkoihin. Lapset ja nuoret ovat aikuisia riippuvaisempia julkisista

palveluista, kuten koulusta ja sosiaali- ja terveystalvveluista. Myös harrastustoiminta ja yhdenvertaisuus ovat vaarassa poikkeusolojen aikana ja niiden jälkimainingeissa. (Valtioneuvosto 2020, 16.)

Monet toimijat pyrkivät järjestämään toimintaa etänä toteutettavien ryhmien ja sosiaalisen median avulla. Kaikilla lapsilla ei kuitenkaan ole internetin välityksellä tapahtuvaan harrastamiseen tarvittavaa tilaa, laitteita ja ohjelmia. (Valtioneuvosto 2021, 96–97.) Lisäksi etänä toteutettava toiminta vaatii itseohjautuvuutta, mikä ei ole lapsille ominaista. Etätoiminnassa osallistujalle voi tulla yksinäinen ja ulkopuolinen olo. Näistä syistä etänä toteutettava toiminta ei mielestämme sovi kaikille lapsille.

Korona-aika on lisännyt ajanviettoa kotona, kun kokoontumispaikat ovat olleet suljettuina. Oma koti ei valitettavasti ole kaikille lapsille ja nuorille turvallinen paikka. Heille on ensiarvoisen tärkeää, että elämässä on turvallisia ja luotettavia aikuisia. Tämän vuoksi harrastukset ja nuorisotalot tukevat merkityksellisten suhteiden luomista kodin ulkopuolisiin aikuisiin. (Valtioneuvosto 2021, 96–97.)

Harrastustoiminta suojaa ja tukee lasten ja nuorten hyvinvointia, joten hoidettaessa koronakriisiä, on tärkeää varmistaa harrastustoiminnan jatkuminen. Valtioneuvoston esityksen mukaan yksi tehokas keino on tuoda harrastuksia varhaiskasvatuksen ja koulujen yhteyteen. Tämä onnistuisi muun muassa tukemalla aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä tuomalla järjestöjen ja seurojen toimintaa kouluille. (Valtioneuvosto 2021, 99.)

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän mukaan koronakriisi on tuonut huolen lasten ja nuorten eriarvoistumisesta ja syrjäytymisestä. Koronakriisin jälkihoidossa on tärkeää huomioida lapset ja nuoret, joilla on jo valmiiksi haasteita ja erityistarpeita elämässään. Näitä ovat esimerkiksi perheet, joissa on mielenterveys- ja päihdeongelmia ja ongelmia toimeentulon kanssa. Olisi myös tärkeää tukea vanhemmuutta, sillä poikkeusolot ovat kuormittaneet myös heitä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Lahtinen ja Kauppinen (2022) tarkastelivat kirjoituksessaan 12–14-vuotiaiden nuorten kokemuksia korona-ajasta touko-kesäkuussa 2021. Nuorten tyytyväisyys elämään oli hieman heikentynyt aiempaan tutkimukseen verrattuna. Tulosten mukaan tytöt ovat kokeneet korona-aikana poikia enemmän alakuloisuutta. Koronarajoitusten jälkeen nuoret odottavat eniten matkustamista, kavereiden ja sukulaisten tapaamista ja vapaampaa liikumista omassa kotikunnassa. Poikien ja tyttöjen välillä oli vastauksissa pientä eroa: tytöt mainitsivat useammin kouluun liittyviä asioita, ja pojat taas nostivat esiin enemmän harrastuksiin liittyviä teemoja. (Lahtinen & Kauppinen 2022.)

Korona-aikana Me-talon toiminta on useasti jouduttu laittamaan tauolle. Kehittämistyömme aikana talon aukiolo muuttui monta kertaa. Tällä on ollut vaikutusta erityisesti lapsille järjestettävään toimintaan, joka on joutunut välillä olemaan kokonaan tauolla.

3.3 Lasten ja nuorten syrjäytyminen

THL ja Me-säätiö (2018) määrittelevät syrjäytymisen yhteiskunnan normaaleina pidettyjen toimintamallien ja toiminnan ulkopuolelle jäämiseä sekä kokemuksena osattomuudesta. Syrjäytyminen on terminä lähtökohtaisesti ongelmallinen. Usein sitä pidetään leimaavana ja asiana, joka määrittää ihmisiä heidän ulkopuoleltaan. Kuitenkin kun on kyse yhteiskunnallisesta ilmiöstä, on voitava puhua jollakin täsmällisellä tavalla, jotta pystytään käsittelemään ongelmaa. (THL & Me-säätiö 2018.)

Kun puhutaan lasten syrjäytymisestä, nousee esille termit koulutuksellinen syrjäytyminen ja sosiaalinen syrjäytyminen. Koulutuksellisessa syrjäytymisessä on kyse siitä, että lapsella on puutteita tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa tai niitä on vähän, mikä tuottaa koulutusurille ja työelämään valikoitumista. Sosiaalisella syrjäytymisellä tarkoitetaan taas sitä, että lapsella ei ole siteitä eikä ystäviä. Kodin merkitys sosiaalisen ja koulutuksellisen syrjäytymisen riskitekijänä on suuri. Tutkittaessa lasten syrjäytymistä on keskeisellä sijalla oppilaiden yksilöllisten tekijöiden, koulun syrjäyttävien tekijöiden ja prosessien sekä sosiaalisen tuen tarkastelu. Syrjäytymisprosessin ensimmäiset merkit ovat nähtävissä jo peruskoulun ala-asteella. (Pölkki 2001, 126–128.)

Nuorilla syrjäytymisen riskitekijöitä on heikko koulusuoriutuminen, irtautuminen perheistä ja kavereista sekä mahdollisesti kodista puuttuvat rajat ja rakkaus. Tällöin nuori voi hakea läheisyyttä ja rakkautta sieltä mistä sitä voi saada: kaveripiireistä, joissa mahdollisesti valintoja ohjaavat päihteidenkäyttö, normienvastainen käyttäytyminen ja rikokset. (Mehtonen 2011, 18–19.)

Syrjäytyminen ei ole yksilön oma vika, vaan syrjäytymiseen vaikuttaa yhteisön ja yhteiskunnan suhtautuminen suhteeseen yksilöön. Yhteiskunnassa on myös syrjäyttäviä rakenteita, kuten heikommassa asemassa olevien perheiden, lasten ja nuorten tarpeiden sivuuttaminen palvelujärjestelmässä. Suomessa sosiaali- ja terveysalan peruspalvelut eivät tuota riittävästi tukea lapsille ja nuorille, jolloin lastensuojelupalvelut kuormittuvat. Lastensuojelupalveluiden ylikuormittuessa lastensuojelun asiakkaiden tilanne heikkenee. (MLL 2019c.)

Pahimmillaan syrjäytyminen on ylisukupolvinen ilmiö. Ylisukupolvinen huono-osaisuus on monen asian summa. Huono-osaisuus on useilla eri elämän osa-alueilla olevaa hyvinvoinnin resurssien puutetta. Se ilmenee tavallisesta elämänlaadusta ja elintasosta siivuun jäämisenä. Köyhyyden lisäksi huono-osaisuus voi tarkoittaa myös esimerkiksi koulupudokkuutta ja huonoa terveyttä. (THL & Me-säätiö 2018.)

3.4 Sosiaalinen vahvistaminen

Arkipuheessa sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan monenlaista ehkäisevää työtä, muun muassa varhaista puuttumista, korjaavia toimia, moniammatillista työtä ja verkostoitumista eri-ikäisten ihmisten kanssa. Sosiaalinen vahvistaminen on elämänhallinnan kokonaisvaltaista tukemista. Varsinainen tavoitetilä on sosiaalinen vahvistuminen, joka on voimaannuttava ja yksilöllinen. (Mehtonen 2011, 13.)

Danska-Honkalan ja Poterin (2011, 128) mukaan sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa, että ehkäisevän työn näkökulma on vahvasti läsnä nuorten elämänhallinnan tukemisessa. Se on varhaista tukea ja toimia, jotka kohdennetaan syrjäytymisvaarassa oleviin ja sellaisiin nuoriin, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Sosiaalista vahvistamista toteutetaan moniammatillisesti. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 128.)

Mehtonen (2011, 18) käsittelee artikkelissaan syrjäytymisen ehkäisyn ja sosiaalisen vahvistamisen käsitteitä. Sosiaalinen vahvistaminen -termillä on haluttu korvata käsite syrjäytymisen ehkäisy. Sosiaalinen vahvistaminen ei ole syrjäytymispuheen tavoin käsitteenä leimaava, vaan sitä pidetään päinvastoin positiivisempana. Kun tarkastellaan sosiaalista vahvistamista nuorisotyössä, on sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena saada ja saatella nuori aktiiviseksi kansalaiseksi yhteisöllisessä toiminnassa. (Mehtonen 2011, 18–19.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on monen erilaisen toimenpiteen kokonaisuus. Syrjäytymisen ehkäisy on ollut mukana useissa politiikka- ja hallitusohjelmissa. Toimivia menetelmiä on monenlaisia, ja Danska-Honkala ja Poteri (2011, 134) ovatkin listanneet muutamia keskeisiä seikkoja, joita olisi hyvä noudattaa tuloksellisissa nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävissä hankkeissa. Keskeistä on varhainen puuttuminen, jonka

lisäksi yleisiä piirteitä ovat muun muassa vertaisryhmätoiminta, suunnitelmallisuus, kodin, koulun ja vapaa-ajan huomiointi, toiminnan toteuttaminen nuoren lähiyhteisössä ja monimenetelmällisyys. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 134.)

Danska-Honkalan ja Poterin (2011, 137) mukaan sosiaalialan ammattilaisten on tärkeää huomioida niin lasten ja nuorten kehityksen riskitekijöitä kuin suojaaviakin tekijöitä. Työn tuloksellisuus kärsii, mikäli riskit jäävät täysin huomiotta. Harrastukset ja positiiviset ryhmäkokemukset ovat usein mainittuja suojaavia tekijöitä. Ne suojaavat ”jengiytymiseltä”, ulkopuoliseksi jäämiseltä ja yksinäisyydeltä. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 137.)

3.5 Sosiokulttuurinen innostaminen

Lasten innostaminen ja osallistaminen mukaan kerhotoiminnan suunnitteluun perustuu sosiokulttuuriseen innostamiseen. Sosiokulttuurisen innostamisen tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta. Sosiokulttuurinen innostaminen yhdistää kasvatuksellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen toiminnan. Innostamiselle on ominaista osallistumisen ja vuorovaikutuksen korostaminen. Erityisesti syrjäytyneiden ryhmien merkitys korostuu, kun innostaessa pyritään poistamaan osallistumisen esteitä. (Kurki 2000, 26; 44.) Pedagogisen innostamisen tavoitteena on saada ihmisiä osallistumaan lähiyhteisöjensä ja oman elämänsä rakentamiseen (Kurki 2008, 106).

Sosiokulttuurinen innostaminen on yhteisöllistä toimintaa ja tietojen välittämistä, ei opetusta. Innostamisen kautta pyritään motivoimaan yksilöitä ja ryhmiä kehittämään itseään. Keskusteluiden tulee perustua subjektisubjekti -suhteisiin, jolloin ”opettaja” on enemmänkin keskustelija ja dialogiin johdattaja kuin tiedonjakaja. Osallistujien asenteita pyritään muuttamaan aktiivisemmiksi ja yhteisöllisemmiksi. (Kurki 2000, 24–25.) Tällaiseen innostavaan toimintaan suuntaamme lasten suunnittelupajassa. Pyrimme suunnittelupajassa siihen, että osallistujilla olisi mahdollisimman matala kynnys aktivoitua toimintaan. Kurjen (2000, 24) mukaan ammatillisen innostamisen perusedellytys on saattaa ihmisiä yhteen, jonka myötä dialogia ja liikettä voi tapahtua, ja ihmiset voivat motivoitua tekemiseen.

3.6 Osallisuuden vahvistaminen

Osallisuudella tarkoitetaan muun muassa kuulumista, mukaan ottamista, suhteissa olemista ja yhteisyyttä. Osallisuus on kuulumista sellaiseen kokonaisuuteen, jossa on mahdollista liittyä elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin ja erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin. Lisäksi osallisuudella tarkoitetaan oman elämänkulkuun, mahdollisuuksiin, palveluihin ja toimintoihin vaikuttamista. (Isola ym. 2017, 3.)

Osallisuuden kokemuksella on suuri positiivinen vaikutus ihmisten, etenkin lasten ja nuorten, hyvinvointiin. Osallisuus on aina vuorovaikutuksellista. Osallistuvan vuorovaikutuksen tilanteet tukevat lapsen ja nuoren minäkuvan muodostumista. (Mäkelä 2011, 16.) Lapsen osallisuutta voidaan tukea huomioimalla lapsi omat mielipiteet omaavana yksilönä. Lapsen oikeuksien sopimukseen (1989, 12 artikla) on kirjattu lapsen oikeus tuoda esille vapaasti mielipiteitään ja näkemyksiään häntä itseään koskevissa asioissa.

Yksi lasten osallisuutta kuvaava malli on Roger Hartin vuonna 1992 luomat *Osallisuuden portaat* (Kuva 1), jossa on kahdeksan porrasta kohti kokonaisvaltaista osallisuutta. Ensimmäiset kolme porrasta eivät edusta aitoa osallisuutta. Ne ovat manipulaatio, näennäinen osallisuus (lapset mukana ”näön vuoksi”) ja muodollinen lasten kuuleminen. Neljänneltä askeleelta ylöspäin päästään aidompaan osallisuuteen. Neljännellä askelmalla lapsia on informoitu toiminnasta, mutta heidän osallistumisensa on lähtöisin aikuisten määräyksestä. Seuraavalla askelmalla lapset toimivat konsultteina aikuislähtöisissä projekteissa. Kuudennella askelmalla lapset ovat mukana päätöksenteossa aikuisten projekteissa. Seitsemäs askel käsittää lapsilähtöisen ja aikuisten tukeman/ohjaaman toiminnan. Kahdeksannella askelmalla toiminta on lähtöisin lapsista ja päätöksiä jaetaan aikuisten kanssa, eli lapset ja aikuiset ovat yhteistoiminnassa. (Hart 1992, 8.) Me pyrimme yhdessä lasten kanssa kiipeämään portaikon loppupäähän, jossa lapset ovat mukana päätöksenteossa ja toiminta on mahdollisimman lapsilähtöistä.

Kuva 1. Osallisuuden portaati, mukaillen Hart 1992.

4 LASTEN VAPAA-AIKA JA HARRASTAMINEN

4.1 Vapaa-aika

Lapsen oikeuksien sopimuksessa kirjataan lasten oikeus lepoon ja vapaa-aikaan. Sopimukseen on samoin kirjattu lapsen oikeus hänen ikänsä mukaiseen leikkiin, virkistystoimintaan ja osallistumiseen taide- ja kulttuurielämään. (Lapsen oikeuksien sopimus 1989, Artikla 31.) Laineen ym. (2011, 107) mukaan vapaa-ajan voi jakaa ainakin kolmeen osaan. Vapaa-aika on opiskelun tai työn ulkopuolella tapahtuvaa virkistäytymistä ja hauskanpitoa, pitkäjänteistä ja paneutuvaa harrastamista sekä vapaaehtoista toimintaa. Kaikki kolme tapaa viettää vapaa-aikaa voivat yhdistyä toisiinsa monin eri tavoin. (Laine ym. 2011, 107.) Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen mukaan olisi tärkeää, että lapsen vapaa-aika ei olisi vain tavoitteellista harrastamista, vaan myös vapaata aikaa (Lapsiasiavaltuutettu 2020, 37).

Vapaa-ajan vietto voi olla lapselle kehitystä tukeva voimavara kuten koulunkäyntikin. Vapaa-ajan vietto voi kehittää sekä sosiaalisia että toiminnallisia taitoja, vahvistaa lapsen pystyvyyden tunnetta ja myös lisätä sosiaalista pääomaa. Vapaa-ajan vietto voi olla erityisen tärkeää lapselle, jonka kodissa on monenlaisia ongelmia tai joka on muuten syrjäytymisvaarassa. Se voi suojata lasta syrjäytymiseltä ja yksinäisyydeltä. Toisaalta vapaa-ajan vietto voi myös toimia kehityksen riskitekijänä, jos se ei tue laadullisesti lapsen kehitystä. (Nurmi ym. 2014, 125.) Esimerkiksi, jos lapsi viettää vapaa-aikaansa sopimattomissa porukoissa ilman turvallisen aikuisen läsnäoloa, ei vapaa-aika välttämättä tue lapsen kehitystä.

Nurmi ym. (2014, 125) ovat koonneet näkökohtia siitä, millaiset vapaa-ajan käytön piirteet tukevat lapsen myönteistä kehitystä. Tiivistetysti voidaan sanoa, että lapsen vapaa-ajan toiminnan tulee olla sopivasti strukturoitua, turvallista ja tarjota hänelle myönteisiä sosiaalisia suhteita. Sen on luotava yhteenkuuluvuuden ja pystyvyyden tunnetta sekä kannustettava taitojen kehitykseen. (Nurmi ym. 2014, 125.)

Lapselle voi aiheutua kehityksellisiä riskejä, kuten masennusta ja päihteiden käytön enenaikaista aloittamista, runsaasta ilman aikuisen läsnäoloa vietetystä ajasta. Nuoremmille on tarjolla iltapäiväkerhoa ja -toimintaa, mutta vanhemmillekin alakouluikäisille lapsille tulisi tarjota ohjattua toimintaa yksinäisiin iltapäiviin. Vanhempien tulisi olla tietoisia siitä, missä lapsi viettää vapaa-aikaansa ja kenen kanssa. (Nurmi ym. 2014, 126; 140.)

Monet ehkä ajattelevat 11–12-vuotiaiden olevan jo niin itsenäisiä, ettei heidän katsota tarvitsevan aikuisen läsnäoloa ja ohjattua toimintaa koulun ulkopuolella. Tämän ikäiset lapset ovat kuitenkin vielä herkässä keskilapsuuden kehitysvaiheessa, jossa on omat haasteensa ja tarve aikuisten läsnäololle on olemassa.

4.2 Harrastaminen

Harrastus voi olla mitä tahansa tekemistä vapaa-ajalla, minkä henkilö itse mieltää harrastukseksi. On huomattu, että harrastukset mielletään usein ryhmässä tapahtuvaksi ja ohjatuksi toiminnaksi. Tällöin yksin tapahtuva toiminta voi jäädä huomioimatta. (Hakanen ym. 2019, 55.) Pyrimme kehittämistyössämme laajentamaan lasten ymmärrystä vapaa-ajan moninaisuudesta.

Suomessa on ollut jo pitkään harrastamisen kulttuuri. Suomalaisen hyvinvointi- ja kansalaisyhteiskunnan tärkeä kulmakivi on tavoitteellinen harrastustoiminta. Kunnat, yksityinen ja kolmas sektori ovat keskeisinä järjestäjinä harrastustoiminnassa. Harrastaminen on tärkeässä roolissa, yhteiskunnan lisäksi yksilötasolla, useiden lasten ja nuorten elämässä. Harrastaminen tuo lapsen elämään mieluista tekemistä ja kavereita. Hän voi löytää harrastustoiminnassa omia vahvuuksiaan ja unelmiaan, kehittää itseään ja vuorovaikutusta ohjaajan tai valmentajan kanssa. Myös omatoiminen harrastaminen on lapsille ja nuorille tärkeää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 10–11.)

Lasten ja nuorten harrastaminen on yleistynyt 2010-luvulla. 95 prosenttia 7–14-vuotiaista kertoi harrastavansa jotain. Suosituimpia harrastuksia olivat liikunta, tietokone- ja konsolipelit, lukeminen ja ulkoilu. (Lapsiasiavaltuutettu 2020, 37.) Vaikka lasten ja nuorten keskuudessa suosituimpia ovatkin edellä mainitut kevyemmin toteutettavat harrastukset, on monien lasten ja nuorten harrastustoiminta on muuttunut vuosien saatossa yhä enemmän menestykseen ja huippu-urheiluun tähtääväksi. Urheiluseuraharrastus lopetetaan keskimäärin 11-vuotiaana, eli juuri keskilapsuudessa. Tällöin kasvun tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen hankaloituu. Myös syrjäytymisen ehkäiseminen vaikeutuu, jos useat lapset lopettavat harrastamisen näinkin nuorena. Tämä kehityskulku on johtanut muutoksenhaluun, kohti matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Lasten ja nuorten harrastustoimintaa tulisi kehittää yhdenvertaisemmaksi. (Haanpää 2019, 9.)

Vuoden 2017 hallitusohjelmassa lanseerattiin niin kutsuttu Harrastustakuu. Tämä kuntien toimenpidesuositus tarkoittaa, että jokaiselle lapselle mahdollistettaisiin harrastus.

Sittemmin Opetus- ja kulttuuriministeriö on kehittänyt Harrastamisen Suomen mallin, jonka tavoite on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle maksuton ja mieleinen harrastus. Harrastustoiminta toteutuisi ennen tai jälkeen koulu-päivän. Mallin ensimmäinen vaihe toteutuu vuosina 2021–2022. Mallin yksi tavoite on parantaa koulujen ja harrastustoimijoiden yhteistyötä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.) Meikin näemme mahdollisuuksia yhteistyön kehittämisessä koulun kanssa.

Ohjatussa harrastamisessa on eriarvoistumisen uhka, sillä tutkimusten mukaan yksilöiden ja perheiden taloudellinen tilanne vaikuttaa vahvasti lasten ja nuorten mahdollisuuksiin harrastaa. Lähes 40 prosenttia Nuorisobarometriin vastanneista on jättänyt harrastuksen aloittamatta, koska rahaa siihen ei ollut. Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan noin kolmasosa vähävaraisten perheiden lapsista ja nuorista kävi liikunta- tai urheiluseurassa viikoittain. Vastaava osuus hyvin toimeentulevissa perheissä oli 55 prosenttia. (Lapsiasiavaltuutettu 2020, 37.) Onkin tärkeää, että lapsille ja nuorille tarjotaan maksutonta harrastus- ja kerhotoimintaa. Maksuton toiminta madaltaa harrastamisen aloittamisen kynnystä ja tekee lasten sosiaalisista kontakteista monimuotoisempia.

4.3 Kerhotoiminta

Kerhotoiminta on osa matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Kerho on säännöllisesti kokoontuva ryhmä, jolla on tavoitteita, riippuen osallistujien tarpeista ja mielenkiinnon kohteista. Kerhotoiminta suuntaa yleensä ihmisten vapaa-ajalle. Kenttälän (2009, 93) mukaan kerhon tavoitteiden tulee kummuta osallistujien tarpeista. Kerhon monipuolisuus koostuu sekä sisältöjen että työtapojen monipuolisuudesta. Huolehdittaessa kerhotoiminnan sisältöjen monipuolisuudesta voidaan mahdollistaa jokaiselle lapselle/nuorelle heitä kiinnostava kerho. (Kenttälä 2009, 93.)

Ryhmässä työskentely on tärkeä osa kerhotoimintaa ja se on hyödyllinen taito myös yhteiskunnassa. Kerhotoiminta suojaa lapsia syrjäytymiseltä, sillä lapsi voi saada turvallisen ystäväpiirin harrastuksen kautta. Kerhotoiminta voi auttaa varsinkin arempia sekä syrjäytymisvaarassa olevia lapsia saamaan kavereita. (Kenttälä 2009, 38–40.)

Tavoitteellista kerhotoimintaa ohjaa niin kutsuttu kerhopedagogiikka. Sen pohjana on yhteisön arvot ja tavoitteet. Kerhopedagogiikkaan pohjautuva toiminta on vapaaehtoista ja organisoitua, mutta se ei tähtää kerholaisten arviointiin. Pedagogiikassa huomioidaan

ympäristön mahdollisuudet oppimisen kannalta. (Kenttälä 2009, 99.) Kerhotyössä käytettävä opetuksellinen ote vaatii pedagogisten toimien ja ratkaisujen yhdistämistä ohjaukseen sekä näiden toimien perustelua. Ohjaajan reflektioiva ote on kerhotyössä olennaista. Toiminnan kehittäminen kuuluu laadukkaaseen kerhotoimintaan ja kokonaisvaltainen arviointi on merkittävässä osassa. (Kenttälä 2009, 100.)

Ohjaajalla on merkittävä rooli kerhopedagogiikan toteuttamisessa. Hänen tietonsa kasvatuksesta ja kehityksestä, oma harrastuneisuus, käytännöllinen tieto, sisältötieto kerhoaiheista sekä ohjaajan ja kerholaisten kohtaaminen ovat pohjana kerhopedagogiikalle. (Kenttälä 2009, 100.)

Kenttälän (2009, 101) kerhopedagogiikkakuvauksessa sekä ohjaajan, että kerholaisen vapaaehtoisuus ja motivoituneisuus on pohjana toiminnalle. Tavoitteisiin lukeutuu ohjaajan ja kerholaisen omat tavoitteet sekä yhteiset erityistavoitteet. Kerholaisella voi olla tavoitteina muun muassa yhdessäolo kavereiden kanssa ja harrastuksen saaminen. Kerhotoiminnan yleisiä tavoitteita ovat osallisuus, yhteisöllisyys, sosiaalisten taitojen kehittäminen ja onnistumisen kokemusten tarjoaminen. (Kenttälä 2009, 99.)

Kerhotoiminnan myötä voi syntyä lasten oma yhteisö, joka tarjoaa ajanvietettä ja tunteen kuulumisesta johonkin isompaan. Yhteisössä voidaan opetella yhteistyötä ja kompromissien tekemistä, mutta yhtä tärkeää on myös jämäkkyiden opettelu ja oman paikkansa ottaminen. Yhteisössä tapahtuvan sosiaalisen vertailun avulla lapsi voi rakentaa minäkuvaansa ja oppia itsestään ja muista. (Marjanen ym. 2013, 48.)

Pelastakaa Lapset - sivusto on kerännyt periaatteita, joiden tulee täyttyä lapsille järjestettävässä toiminnassa. Niitä ovat muun muassa avoimuus ja informatiivisuus, vapaaehtoisuus, kunnioittavuus, lapsille sopivuus ja vastuullisuus, ja toiminnan tulee olla koulutukseen perustuvaa. (Pelastakaa Lapset n. d.) On siis tärkeää tarjota lapsille ilmaisia, matalan kynnyksen harrastuksia, joihin jokaisella lapsella on mahdollisuus tulla, taustoista riippumatta. Kerhossa kasvaa yhteisöllisyys, kun eri-ikäiset lapset tutustuvat ja oppivat toimimaan yhdessä. Yllä mainittuihin periaatteisiin pyrimme kerhorungon suunnittelussa.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

5.1 Pansio sosiaalisena ympäristönä

Pansio on Turun kaupunginosa, joka usein mielletään osaksi suurempaa Pansio-Perno-aluetta. Pansio-Perno suuralueen asukasluku on noin 5000 henkeä, ja lapsiperheitä alueella on reilu 500 (Suomen virallinen tilasto 2021). Nuorten ja lasten osalta tärkeitä toimijoita ja palveluita Pansiossa ovat Pansion koulu, nuorisotalo ja erilaiset urheilumahdollisuudet.

Pansiossa on huomattavan korkea työttömyysaste, vuonna 2018 se oli 35 prosenttia (Berner 2018). Pansio-Pernossa oli myös väkilukuun suhteutettuna Turussa eniten mak-suhäiriömerkintöjä vuonna 2016 (Nurmi 2016). Pansio-Pernon suuralueelle on siis kasautunut huono-osaisuutta. Tämä tuo tarpeen sosiaalityön kehittämiseksi alueella. Lisäksi vuonna 2017 Pansio-Pernon asukkaista yli 25 prosentin äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Kauppinen 2018). Tämän vuoksi alueella työskennellessä tulee ottaa huomioon kieli- ja kulttuuritaustojen moninaisuus.

Pansio alueena tarvitsee erityishuomiota ja hyötyy ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta ja etenkin sellaisesta, joka toteutuu matalan kynnyksen palveluina. Tällaisia palveluita tuottamaan soveltuvat hyvin erilaiset järjestöt ja organisaatiot ja on yksi oleellinen syy, miksi Pansion Me-talon kaltaisia toimijoita tarvitaan ja miksi heidän toimintaansa tulee jatkuvasti kehittää. Tärkeää on myös eri toimijoiden, kuten koulun ja Me-talon, välisen yhteistyön vahvistaminen.

5.2 Monikulttuurisuus- ja kulttuurisensitiivisyys nuorten kohtaamisessa

Pasi Saukkosen (2007, 8) mukaan yksinkertaisimmillaan monikulttuurisuudella voidaan tarkoittaa etnistä ja kulttuurista moninaisuutta väestön sisällä. Tämä moninaisuus on huomattavissa nykypäivänä esimerkiksi siinä, että peruskoulussa vieraskielisten oppilaiden osuus on nousussa (Alitolppa-Niitamo ym. 2013, 117). Kuitenkin jotenkin valtaväestöstä poikkeava lapsi kohtaa korkeammalla todennäköisyydellä syrjintää tai epäasiallista käytöstä (Hakanen ym. 2019, 104). Tämän vuoksi kulttuurisensitiivinen työote on tärkeä huomioida etenkin Pansion kaltaisilla alueilla, joissa on paljon ihmisiä eri kulttuuritaustoista.

Kulttuurisensitiivisyyteen sisältyy halu ja kyky ymmärtää eri kulttuureista ja taustoista tulleita ihmisiä. Kulttuurisensitiivisessä kohtaamisessa on tärkeää, että molemmat osapuolet voivat ilmaista omaa kulttuuriaan tullen samalla hyväksytyksi ja kuulluksi. Ammattilaisen tulisi käyttää kulttuurisesti kunnioittavaa puhetta, eleitä ja muuta viestintää. (THL 2021a.)

Tärkeimpänä lähtökohtana kulttuurisensitiiviselle kohtaamiselle on, että ihminen nähdään yksilönä, eikä stereotyyppien pohjalta. Erilaisuuden kunnioittaminen ja henkilön kokemusten ja vahvuuksien huomioiminen ovat tärkeitä asiakaskohtaamisissa. Työntekijän on hyvä pohtia omaa kulttuuritaustaansa ja sen vaikutuksia omiin asenteisiin. (THL 2021a.) On hyvä osoittaa oma kiinnostuksensa muita kulttuureja kohtaan. Pyrimme lisäämään kerhotoimintaan avointa keskustelua ja sitä kautta uteliaisuutta eri kulttuureita kohtaan.

5.3 Me-talo

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimiva Me-talo sijaitsee läntisessä Turussa, Pansion kaupunginosassa. Pansion Me-talo on avoin kohtaamispaikka, jota koordinoi Fingerroosin säätiö. Fingerroosin säätiö rekisteröitiin helmikuussa 2011 yritysneuvos Markku Juhani Fingerroosin muistosäätiöksi. Säätiön tarkoituksena on tarjota tukea kaikenkäisille ihmisille, ikääntyneille, nuorille, lapsille ja perheille Turun seudulla. Toiminta on hyvinvoinnin edistämistä ylisukupolvisesti ja se pyrkii yhteisöllisyyteen. Osallisuuden edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen ovat säätiön tavoitteita. (Fingerroosin säätiö n. d.b.) Me-talolla järjestetään erilaisia kursseja, kerhoja sekä tapahtumia ja keskusteluseuraa. Erilaisiin elämänhaasteisiin saa apua perhetyöntekijältä ja työllisyys- sekä koulutusneuvonnasta. (Fingerroosin säätiö n. d.a.)

Fingerroosin säätiön kumppaneina ja rahoittajina toimii muun muassa Me-säätiö, Turun kaupunki, Uusikaupunki, STEA, STM ja LähiTapiola Varsinais-Suomi (Fingerroosin säätiö n. d.b.). Me-säätiö on lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevä ja yhdenvertaisuuteen pyrkivä vuonna 2015 perustettu säätiö. Me-taloja viisi kappaletta ympäri Suomea. Eri Me-talojen toimintaa koordinoivat eri toimijat. (Me-säätiö n. d.)

Järjestöt ja säätiöt tuottavat matalan kynnyksen apua, joka sijoittuu eri puolille Suomea monimuotoisena tukena. Luonteeltaan apu on ongelmia ennaltaehkäisevää. Toimintaa järjestetään yksin tai yhdessä muiden järjestöjen kanssa. Tuki voi olla ammatillista tai

ammattillisesti tuettua vapaaehtois- ja vertaistyötä. Erilaiset kohtaamispaikat ja kriisikeskukset ovat myös matalan kynnyksen tukea. (Hastrup ym. 2019, 8.) Varhainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut ovat osa sosiaalista kuntoutusta, josta säädetään sosiaalihuoltolaissa (1301/2014.) Me-talon kaltaiset matalan kynnyksen kohtaamispaikat ovat osa laajaa ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön verkkoa.

Ohjaajat tekevät moninaisia töitä Me-talolla neuvoen, ohjaten ja tarjoten keskustelutukea kävijöille. Me-talolla työskentelee ihmisiä useilla eri ammattinimikkeillä, muun muassa sosionomin, lastenohjaajan ja koulunkäynninohjaajan nimikkeillä. Me-talolla on yksi perhetyöntekijä, joka tarjoaa perheille matalan kynnyksen tukea, ennaltaehkäisevää perhetyötä. Perhetyöntekijän puheille pääsee ilman palvelutarpeen arviointia. Hän tekee yhteistyötä Pansion koulun, neuvolan ja viiden päiväkodin kanssa. Monet asiakkaista tulevatkin perhetyöhön yhteistyötahojen kautta. (Palm 2021.)

Me-talon toiminta on ennaltaehkäisevää lastensuojelua, sillä sinne on avoimet ovet kaikille alueen lapsille. Tutustuttuaan ohjaajiin lapset voivat parhaassa tapauksessa luoda aikuisen kanssa luottamuksellisen suhteen ja kertoa elämänsä mahdollisista hankaluuksista. Koronarajoitusten aikana ohjaajiin on voinut olla yhteydessä puhelimitse sekä varaamalla yksilöllisen kävelyajan ohjaajan kanssa. (Palm 2021.)

Me-talolla toteutetaan myös kuntouttavaa työtoimintaa. Me-talo pyrkii auttamaan pitkäaikaistyöttömiä turkulaisia selkeyttämällä heille heidän omaa tulevaisuuttansa, erityisesti työn osalta. Jokaisen kuntouttavaan työtoimintaan lähtevän asiakkaan kanssa suunnitellaan yksilöllisesti sopivat työtehtävät ottaen huomioon asiakkaan aiempi työ- tai opiskeluhistoria sekä asiakkaan omat mielenkiinnon kohteet. Erilaisia työtehtäviä voi esimerkiksi olla keittiötehtävät, lasten ohjaus tai viestintään liittyvät tehtävät. Kuntouttavassa työtoiminnassa pyritään siihen, että jakson lopussa asiakas tietää tulevaisuuden tavoitteensa ja miten lähteä tavoittamaan niitä. (Fingerroosin säätiö 2021.)

5.3.1 Me-talon viestintä ja sosiaalinen media

Me-talo hyödyntää viestinnässään sosiaalisen median eri kanavia, joita ovat Instagram, Facebook ja TikTok. Tämän vuoksi on oleellista tarkastella myös 5.–6.-luokkalaisten some-käyttäytymistä, jotta löydetään parhaimmat tavat lasten saavuttamiseksi. Myös yleisesti sosiaalisen median viestintää on hyvä tutkia ja arvioida tavoituskeinojen löytämiseksi.

Lapsista ja nuorista yli kolmasosa kokee mediankäytön tärkeänä osana vapaa-ajanviettoa. 10–14-vuotiaista yli 90 prosenttia käyttää älypuhelinta päivittäin. Nykyisin puhelimen käyttö onkin yleensä pitkin päivää tapahtuvaa vilkuilua eikä puhelimen käyttöä varten omisteta tiettyä aikaa. Internetkäyttäytyminen tällä ikäryhmällä on suuntautunut muiden tuottaman sisällön kuluttamiseen, tiedonhakuun ja ajankohtaisten asioiden seuraamiseen. (Merikivi ym. 2016, 20–26.)

Organisaatioiden sosiaalisen median käytön voi jakaa kolmeen pääkategoriaan: informaatio, yhteisö ja toiminta. Informaation tarkoitus on jakaa tietoa ilman minkäänlaista odotusta vuorovaikutukseen lukijoilta. Yhteisöllä tarkoitetaan pyrkimystä dialogiin ja yhteisön luomiseen. Toiminnalla pyritään saamaan organisaation seuraajat toimimaan organisaation hyväksi, esimerkiksi lahjoituksilla tai toimintaan osallistumisella. Organisaatiot usein käyttävät yhteisöllisiä keinoja, mutta hallitseva käytötapa on kuitenkin informaation jakaminen. Informaatiota voidaankin pitää organisaatioiden some-käytön perustana ja odottaa organisaatioiden jakavan eniten informaatiota-pohjaista sisältöä. (Lovejoy & Saxton 2012, 343–349.)

Lasten ja nuorten internetkäyttäytymisessä julkisiin keskusteluihin osallistuminen on erittäin vähäistä (Merikivi ym. 2016, 26). Kun organisaatiot yrittävät tavoittaa lapsia ja nuoria on siis keskityttävä oman informaation jakamiseen. Lapset ja nuoret seuraavat sosiaalista mediaa aktiivisesti, mutta organisaatioiden ei tule tämän perusteella odottaa heidän osallistuvan julkiseen vuorovaikutukseen.

Me-talo noudattaa omalta osaltaan jo hyvin tätä tapaa: heidän sosiaalisesta mediastaan löytyy yleistä informaation jakoa. Näitä ovat viikoittainen tiedote Me-talon ohjelmasta, erilaisten vinkkien jakaminen sekä kuvien ja tiedon jakaminen järjestetyistä tapahtumista. Me-talo saattaa aika-ajoin jakaa livevideota, mutta usein näissäkään ei ole tarkoituksena saadaan katsojia aktiiviseen keskusteluun. (Palm 2021.) Me-talo siis hyödyntää sosiaalista mediaa jo järjestölle toimivalla tavalla.

5.3.2 Me-taloille tehtyjen opinnäytetöiden antia

Tarkastelimme opinnäytetyöprosessin alussa aiheeseen liittyviä, erityisesti Me-talolle aiemmin tehtyjä opinnäytetöitä. Svenssonin (2018) opinnäytetyö liittyi Pansion Me-talon Juttunurkka-toimintaan ja sen kehittämiseen. Kehittämistyö syntyi lasten ja nuorten tar-

peesta luotettaville ja läsnä oleville aikuisille, joille voi jutella ongelmista ja omasta elämästä. Juttunurkan toiminnalla koettiin pystyvän vaikuttamaan ihmisten sosiaaliseen vahvistamiseen ja vahvuuksien korostamiseen. (Svensson 2018.)

Karoliina Louhenkilven ja Jannika Wiikin vuonna 2021 tehdyssä opinnäytetyössä Me-talo Espoon toiminnasta todettiin talon toiminnan tukevan kävijöiden osallisuutta ja hyvinvointia ja ehkäisevän syrjäytymistä. Lasten vastauksista tärkeiksi tekijöiksi Me-talo Espoon toiminnassa nousivat ystävät ja harrastustoiminta. (Louhenkilpi & Wiik 2021.)

Viimeisin Turun Me-talolle tehty opinnäytetyö on Elli Virtasen (2021) työ otsikolla ”Me-talon tyttökerhon kiinnostavuus ja merkitys kävijöiden näkökulmasta.” Opinnäytetyössä haastateltiin viittä tyttökerhossa käynyttä lasta. Tulosten perusteella sosiaaliset suhteet ja kerhon toiminta ovat lapsille tärkeimpiä asioita tyttökerhossa. Kerhon toiminta koettiin tärkeäksi ja vastaajat kokivat voivansa vaikuttaa toimintaan. (Virtanen 2021.)

Eniten opinnäytetyömme aiheeseen liittyvä Me-talo -aiheinen opinnäytetyö on Svenssonin (2018) Juttunurkka -työ. Siinäkin oltiin kehittämässä uudenlaista toimintaa Me-talolle. Uuden kerhotoiminnan kehittämiseen liittyvää työtä Me-talolle ei ole aikaisemmin tehty. Kerhotoiminnan kehittämiseen liittyen on tehty aiemmin opinnäytetöitä kuitenkin muille toimeksiantajille, esimerkiksi Kauppisen ja Mustosen (2019) opinnäytetyö ”Nuorisolähtöisen toiminnan suunnittelu Siilinjärven seurakunnalle”. He järjestivät kaksi suunnittelupajapäivää, joissa 13–16-vuotiaat nuoret pääsivät miettimään yhdessä Siilinjärven seurakunnan uuden toimintamuodon sisältöä. Tällainen lapsia ja nuoria osallistava työskentely uuden toiminnan kehittämisessä on tärkeää ja se lisää lasten kiinnostusta toimintaa kohtaan.

6 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

6.1 Kehittämistyön tarve ja perustelut

Toimeksiantajaltamme Me-talolta nousi esille tarve saada 5.–6.-luokkalaisia, eli 11–12-vuotiaita, mukaan talon toimintaan. Tätä ikäluokkaa ei näy talon toiminnassa, ja Me-talon ollessa kohtaamispaikka kaikenikäisille, olisi tärkeää saada myös 11–12-vuotiaat lapset mukaan toimintaan. 11–12-vuotiaat ovat vielä lapsia, jotka kaipaavat turvallisen aikuisen läsnäoloa koulupäivän jälkeen.

Tavoitteenamme oli suunnitella Me-talolle kerhorunko yhdessä lasten kanssa, tukien heidän osallisuuttaan kyselyn ja suunnittelupajan avulla. Me-talon ohjaajat voivat hyödyntää suunnittelupajarunkoa talon toiminnan suunnittelussa ja lasten osallisuuden tukemisessa, ja kerhorunkoa uuden kerhotoiminnan toteutuksessa. Lapset vastasivat halutesaan vapaa-ajanviettoa kartoittavaan kyselyyn. Lasten vastaukset olivat pohjana kehittämistyöllemme.

Järjestimme vapaaehtoisille lapsille suunnittelupajan, jossa he saivat suunnitella mieluista kerhotoimintaa ryhmässä. Kasvatustieteiden tohtori Leena Turja toteaa Talentia-lehden haastattelussa, että lasten osallisuus ei ole vain yksittäisten lasten toiveiden toteuttamista, vaan aikuisten ja lasten yhteistyössä tehtyjä päätöksiä (Talentia-lehti 2017). Tähän pyrimmekin suunnittelupajatoiminnassa. Toivomme, että suunnittelupajatoiminta voisi jatkua Me-talolla lasten osallisuuteen tähtäävänä toimintana.

6.2 Kehittämistyön eteneminen

Kehittämistyö on sidottu aina aikaan ja sillä pyritään muuttamaan jotain konkreettista toimintaa tai asiaa. Työ perustuu vaiheistettuun työskentelyyn, jonka tarkoituksena on tulosten hyödyntäminen toimintaympäristössä. Kehittämistyö lähtee etenemään tarpeiden tunnistamisesta ja niiden pohjalta luodusta ideasta. Tämän jälkeen kehittämistyötä lähdetään suunnittelemaan ja lopulta toteuttamaan ja luodaan tuotos. Viimeisenä arvioidaan työn luotettavuutta ja päätetään työ tuotosten levittämiseen. (Salonen ym. 2017, 34; 52.)

Kehittämistyömme lähti liikkeelle maaliskuussa 2021. Aiheen saatuaamme otimme yhteyttä Me-talon vastaavaan ohjaajaan ja sovimme yhteisen Teams-kokouksen, jossa saimme tietää lisää toimeksiantajasta ja toimeksiannosta. Kävimme yhteyshenkilön kanssa aktiivisesti keskusteluja sähköpostin välityksellä ja kävimme heinäkuussa Me-talolla paikan päällä ensimmäistä kertaa. Suunnitelmanamme oli mennä osallistua Me-talon toimintaan syksyllä ja suorittaa näin osallistuvaa havainnointia paikan päällä.

Yhteyshenkilömme vaihtui loppukesästä 2021. Tapasimme syksyllä uuden yhteyshenkilömme ja keskustelimme työn jatkosta. Keskustelussa yhteyshenkilömme kanssa kävi ilmi, että Me-talolla on ollut hankaluuksia saada vanhempia alakouluikäisiä lapsia mukaan heidän toimintaansa, jo ennen pandemia-aikaa. Hän toivoi, että saisimme kannustettua tätä ikäryhmää mukaan toimintaan ja kehittäisimme heille sopivaa tekemistä vapaa-ajalle. Alkava yläkoulu ja murrosikä voivat tuoda haasteita nuoren elämään. Kodin ulkopuoliset, luotettavat aikuiset voivat auttaa tässä elämäntilanteessa.

Otimme yhteyttä Pansion alakouluun ja pääsimme kertomaan siellä Me-talon toiminnasta ja tekemään 5.–6.-luokkalaisille kyselyn heille mieluisista vapaa-ajanviettotavoista. Menimme koululle lokakuussa 2021. Kyselyn toteutimme Webropol -kyselynä, sillä se on helppokäyttöinen, sähköinen alusta, jota oppilaat voivat käyttää tableteillaan. Ennen kouluvierailua olimme lähettäneet vanhemmille viestin kyselystä opettajien kautta. Koululla vierailimme kolmessa luokassa. Pidimme aluksi lyhyen PowerPoint -esityksen Me-talosta. Sen jälkeen oppilaat saivat vastata Webropol -kyselyyn, jonka jälkeen meillä oli vielä hetki vapaata keskustelua. Kyselyyn vastasi yhteensä 63 oppilasta.

Loppuvuodesta 2021 analysoimme kyselyn vastauksia ja kirjoitimme lisää tietoperustaa opinnäytetyöhömmme. Prosessin edetessä päädyimme kehittämään lasten oman suunnittelupajapäivän, sillä koimme pelkän kyselyn olevan riittämätön lasten osallisuuden toteutumiseen kerhorungon kehittämisessä. Vierailimme uudestaan Pansion koululla maaliskuun 2022 alussa kertomassa tulevasta suunnittelupajasta. Kerroimme lyhyesti syksyllä toteutetun kyselyn tuloksista ja siitä, mitä suunnittelupaja pitäisi sisällään. Välitimme opettajien kautta viestin suunnittelupajasta myös oppilaiden vanhemmille.

Toteutimme suunnittelupajan Me-talolla viikko kouluvierailun jälkeen. Kokosimme kyselyn ja suunnittelupajan ideoiden pohjalta kuuden kerran kerhorungon ja esittelimme sen Me-talon ohjaajille huhtikuun alussa. Teimme ohjaajien käydyn keskustelun pohjalta pieniä muutoksia kerhorunkoon. Suunnittelemamme kerhotoiminta alkoi Me-talolla huhtikuussa 2022.

Kevät 2021	Syksy 2021	Kevät 2022
<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön aloitus • Keskustelua toimeksiantajan kanssa • Teoriaan perehtymistä 	<ul style="list-style-type: none"> • Teorian kirjoittaminen • Kyselyn laatiminen kouluun • Koululla vierailu ja kyselyn toteuttaminen • Vastausten analysointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelupajan mainostus koululla • Suunnittelupajan vetäminen • Lopullisen tuotoksen muodostuminen • Opinnäytetyön kirjoittamista ja viimeistelyä

Kuva 2. Aikataulu opinnäytetyön etenemisestä.

6.3 Kehittämis- ja tutkimusmenetelmät

Kehittämistyössä voidaan käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, esimerkiksi kyselyä tai haastattelua. Toimintatutkimuksessa voi yhdistyä sekä kehittämistoiminta että tutkimuksellinen osuus. (Salonen ym. 2017, 35.) Toimintatutkimus onkin opinnäytetyömme lähestymistapa, jossa painottuu sekä käytännön muutosten aikaansaanti ja tutkitun tiedon tuottaminen. (Ojasalo ym. 2018, 37). Pyrimme osallistamaan erityisesti Me-talon toimintaan osallistuvia lapsia, sillä juuri heille kehitämme toimintaa. Ojasalon ym. (2018) mukaan toimintatutkimuksellisille kehittämistöille on ominaista käyttää erilaisia osallistavia ja ihmisten vuorovaikutusta hyödyntäviä menetelmiä. Osallistava yhdessä kehittäminen luo parempia ratkaisuja kehittämisongelmaan kuin se, että toimintaa kehitettäisiin vain ulkopuolelta käsin. (Ojasalo ym. 2018, 37; 59.)

Selvityksen tavoitteena on kerätä tietoa, jota ei ole mahdollista saada kirjallisuudesta. Selvitystä käytetään useimmiten, kun halutaan selvittää kohderyhmä tai sen tarpeet. (Vilka & Airaksinen 2003, 57; 62). Kysely ja suunnittelupaja auttoivat kohderyhmän tarpeiden selvityksessä. Käytimme kehittämis- ja tutkimusmenetelminä kyselyä, konsultti-tiota/dialogista keskustelua sekä yhteisöllisiä ideointimenetelmiä.

6.3.1 Kysely

Kehittämistyömme tutkimusosuus on ensisijaisesti kvantitatiivinen. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on ominaista, että tutkittavien ihmisten määritellään perusjoukko, josta otetaan otos (Hirsjärvi ym. 2009, 140). Valitsimme perusjoukoksi 5.–6.-luokkalaiset (11–12-vuotiaat), joista otos oli Pansion koulun 5.–6.-luokkalaiset. Hirsjärven ja kumppaneiden mukaan (2009, 140) kvantitatiivisessa tutkimuksessa olennaista on tämän lisäksi taulukkomuotoinen muuttujien muodostus, tilastollisesti käsiteltävä aineisto ja tilastolliseen analysointiin perustuva päätelmien tekeminen.

Keräsimme aineistomme kyselytutkimuksen avulla. Ojasalon ym. (2018, 121) mukaan etuna kyselytutkimuksessa on mahdollisuus kerätä laaja tutkimusaineisto, jossa pystytään kysymään suurelta ihmismäärältä monia asioita. Menetelmänä kysely on tehokas ja nopea toteuttaa. Kyselytulokset perustuvat pitkälti numeroihin, joita voidaan tilastollisesti käsitellä. (Ojasalo ym. 2018, 121.)

Ennen kyselyiden teettämistä informoimme oppilaita ja heidän huoltajiaan tulevasta kyselystä. Opettajat lähettivät kyselyn saatekirjeen Wilma-viestillä. Kirjeessä korostimme huoltajille ja oppilaille, että kyselyiden vastaukset tulevat vain opinnäytetyötämme varten, ja vastaajien anonymiteetti turvataan koko prosessin ajan. Kyselytutkimuksen onnistumisen kannalta saatekirje on tärkeä dokumentti. Tätä kautta vastaajalle tiedotetaan, mistä tutkimuksessa on kyse ja hän voi päättää, haluaako osallistua tutkimukseen. Hyvin tehty saatekirje herättelee vastausmotivaatiota ja luottamusta. (Ojasalo ym. 2018, 133.)

Teimme niin sanotun kontrolloidun kyselyn. Tällainen kontrolloitu, informoitu kysely tarkoittaa sitä, että tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti. Tutkija voi mennä sellaisiin paikkoihin, joissa tutkimuksen suunnitellut kohdejoukot ovat tavoitettavissa kasvotusten. Kyselylomaketta jakaessaan tutkija kertoo kyselystä, tutkimuksen tarkoituksesta ja vastaa kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 197.) Menimme koululle, paikan päälle, toteuttamaan kyselyn, joka oli sähköisessä muodossa. Koimme tämän helpoksi tavaksi kerätä vastaukset, sillä koululaisilla on omat tabletit, joiden avulla he pystyivät vastata kyselyyn. Näytimme lapsille luokan taululta QR-koodin, joka toimi linkkinä kyselyalustalle. Sähköisen tiedonkeruun etuja ovat nopea ja vaivaton toteutus sekä edullisuus (Ojasalo ym. 2018, 128).

Vaikka teimme määrällisen tutkimuksen ja hankimme tietoa sitä kautta, oli tarkoituksemme suunnata vastaukset kehittämistyömme sisältöön. Toiminnallisen opinnäytetyön

tavoite ei ole vastausten vertailukelpoisuus. Hankitun tiedon käyttötarkoitus määrää sen, miten tarkasti ja järjestelmällisesti mittausta tehdään. (Vilkka & Airaksinen 2003, 60.)

6.3.2 Konsultaatio ja dialoginen keskustelu

Käytimme haastattelun sijaan konsultaatiota ja dialogista keskustelua, joita hyödynsimme yhteyshenkilöimme kanssa. Konsultaatio on vapaamuotoista keskustelua ja faktatietojen tarkistamista (Vilkka & Airaksinen 2003, 64). Suorassa ja avoimessa dialogisen keskustelussa huomioidaan ihmisten eri näkemykset ja pyritään yhteisymmärrykseen. Dialoginen keskustelu tukee kehittämistoimintaa pyrittäessä löytämään uusia yhteisiä toimintatapoja. Keskustelijoiden motivaatio, luovuus ja osaaminen tulevat avoimen dialogin avulla hyvin käyttöön. (Salonen ym. 2017, 61.)

Keskustelimme Me-talon vastaavaan ohjaajan kanssa useaan otteeseen liittyen Me-talon toimintaan, arvoihin ja kävijöihin. Pyrimme pitämään keskustelut avoimina ja toimimme myös omat, eriävät mielipiteemme esille. Tällaiset keskustelut olivat opinnäytetyön aiheemme muodostumisen kannalta tärkeitä, sillä pääsimme yhteisymmärrykseen aiheesta, joka oli tarpeellinen toimeksiantajalle ja myös arvokas meidän näkökulmastamme. Lähetimme yhteyshenkilöllemme säännöllisin väliajoin sen hetkisen työme luettavaksi ja pyysimme palautetta. Järjestimme Teams-palavereja, joissa hän toi esille mahdollisia kehittämis ehdotuksiaan. Arvokasta oli myös ohjaavan opettajamme antama tuki. Tapasimme häntä säännöllisin väliajoin etäyhteydellä ja saimme häneltä ohjausta ja tukea opinnäytetyömme tekoon.

6.3.3 Yhteisölliset ideointimenetelmät

Järjestimme lapsille työpajan eli workshopin, jossa osallistujia kannustettiin yhteistoimintaan vuorovaikutuksellisten menetelmien avulla. Työpajatoiminnassa painotetaan ideoiden, tietojen ja ajatusten vaihtoa tekemisen ja keskustelun keinoin. (Salonen ym. 2017, 63.) Yhteisöllisissä ideointimenetelmissä ryhmä ideoi ja luo erilaisia näkökulmia menetelmillä, jotka tukevat luovuutta. Yksi tunnetuimmista ideointimenetelmistä on aivoriihi eli brainstorming. Siitä on olemassa vaihtoehtoisia toteutusmalleja, joista käytämme brainwriting -menetelmää. Molemmissa menetelmissä ryhmä keksii vapaasti tiettyyn teemaan liittyviä ideoita. Olennaista on kritiikitön ideointi ja ajatusten tuominen esille. Menetelmien tavoitteena on kirjata ylös mahdollisimman paljon ideoita. (Ojasalo ym. 2018, 44.)

Brainwriting -menetelmässä ideointi tapahtuu pienryhmissä, joissa kukin ryhmän jäsen ideoi muutaman minuutin ajan paperille annettuun aiheeseen liittyen ideoita. Tämän jälkeen paperi annetaan eteenpäin niin, että seuraava jatkaa ideointia käyttämällä edellisen luomia ideoita ja kehittää niiden pohjalta ideoita lisää. Kun ideointipaperit ovat kiertäneet kaikilla, alkaa keskustelu, jossa suosituimmat ideat valitaan jatkokehittelyyn. (Ojasalo ym. 2018, 161.)

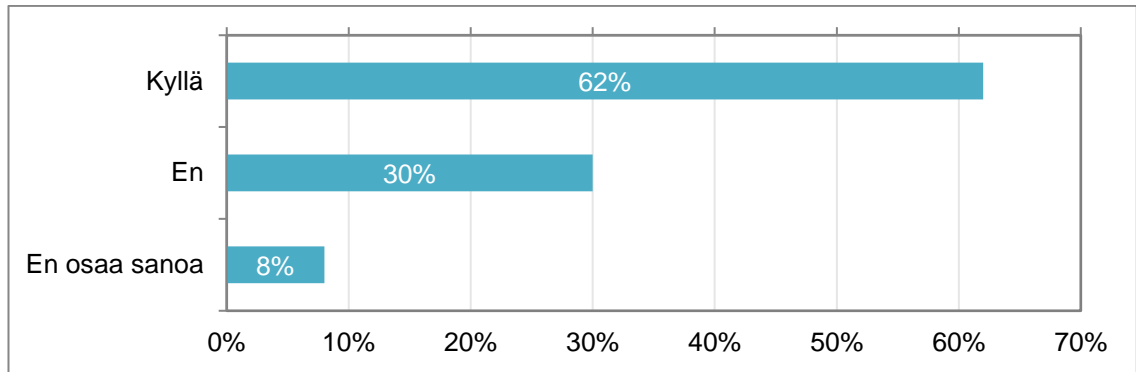
Sovelsimme menetelmää niin, että muodostimme nuorista kolme ryhmää, jossa jokaisessa oli 3–4 jäsentä. Ryhmän jäsenet ideoivat yhdessä annettuun aiheeseen liittyen ja lopuksi kävimme ideoita läpi yhdessä. Menetelmän avulla saimme paljon hyviä ideoita teemoihin liittyen ja jokaisen ääni pääsi kuuluviin. Ideointivaiheessa nuoret olivat kannustavia toisia kohtaan eikä kenenkään ideoita tuomittu. Ideointihetkessä hiljaisimmatkin ryhmän jäsenet pystyivät tuomaan esille ajatuksiaan.

6.4 Tulokset ja analyysi

Vilkka ja Airaksinen (2003, 62) muistuttavat, että vaikei toiminnallisen opinnäytetyön kerätty aineisto ole tilastollisesti merkittävää, on aineisto kuitenkin analysoitava. Vastaukset tulee muuttaa havainnoitavaan ja tutkittavaan muotoon, eli ne on luokiteltava ja ryhmiteltävä (Vilkka & Airaksinen 2003, 63). Kysely koostui kahdeksasta kysymyksestä. Vastaukset olivat monivalintaisia. Avoimia kysymyksiä emme kysyneet, sillä emme uskoneet, että 11–12-vuotiaat eivät vastaisivat avoimiin kysymyksiin kovin mielellään.

Kyselyyn vastasi yhteensä 63 5.–6.-luokkalaista Pansion koululaista. Vastausprosentti oli 96 jokaiseen kysymykseen ja näin ollen koko kyselyyn. Korkeaan vastausprosenttiin saattoi vaikuttaa se, että menimme paikan päälle koulun oppitunnille, missä myös opettaja oli läsnä.

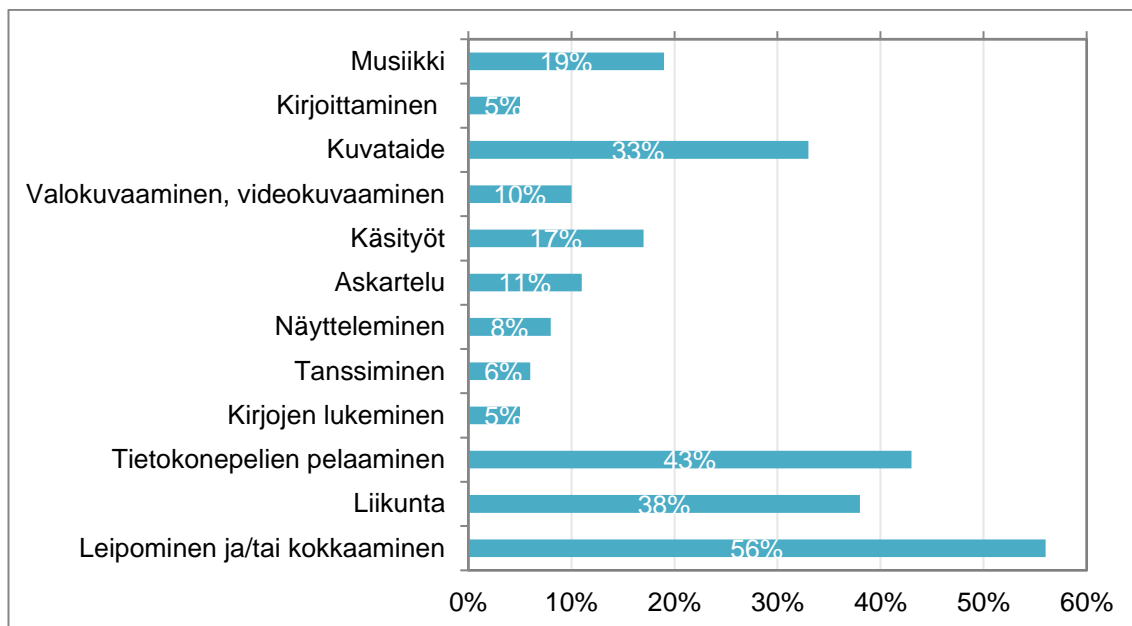
1. Harrastatko jotakin, ihan mitä tahansa?

Ensimmäinen kysymys kartoitti, harrastavatko lapsen jotakin. Suurin osa harrasti jotakin, mutta kolmasosa lapsista ei harrastanut mitään. Tämä oli siltä kannalta hieman yllättävä tulos, koska vuoden 2020 Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa 10–14-vuotiaista 94 prosenttia vastasi harrastavansa jotain (Salasuo ym. 2021, 37).

Kerroimme kyselyn aluksi lapsille, että harrastuksella tarkoitamme ”mitä tahansa kivaa tekemistä (vaikka yksin kotona), eikä sen tarvitse olla vain ohjattua harrastustoimintaa.” Tämä luki myös kyselyssä. Olisi mielenkiintoista tietää, ymmärsivätkö lapset, että harrastuksella tarkoitimme esimerkiksi ulkona kävelyä. Voi olla, että vastaajat ajattelivat harrastuksen olevan jotain säännöllistä, organisoitua tai järjestettyä toimintaa.

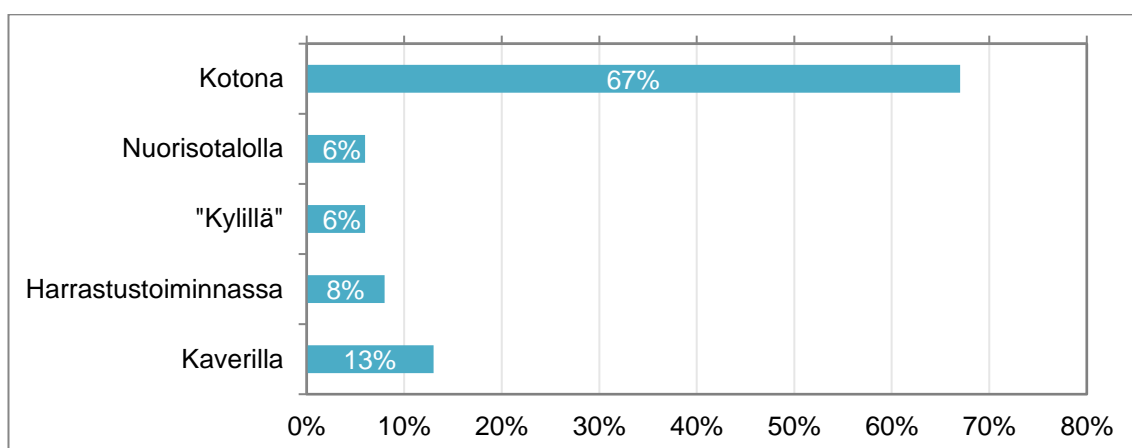
2. Minkälaiseen harrastustoimintaan olisit halukas osallistumaan, jos sellaista järjestettäisiin Me-talolla? Valitse kolme kiinnostavinta seuraavista!

Toisessa kysymyksessä kartoitimme lasten mielenkiintoa erilaisiin kertotoimintoihin. Valitsimme 11 erilaista harrastamismuotoa mukaillen Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimusta 2020 (Salasuo ym. 2021, 40).

Suosituin vastausvaihtoehto oli leipominen ja/tai kokkaaminen (56 %). Sen jälkeen suosituimpia olivat tietokonepelien pelaaminen (43 %), liikunta (38 %) ja kuvataide (33 %). Vähiten kannatusta sai kirjoittaminen ja kirjojen lukeminen (molemmat 5 %).

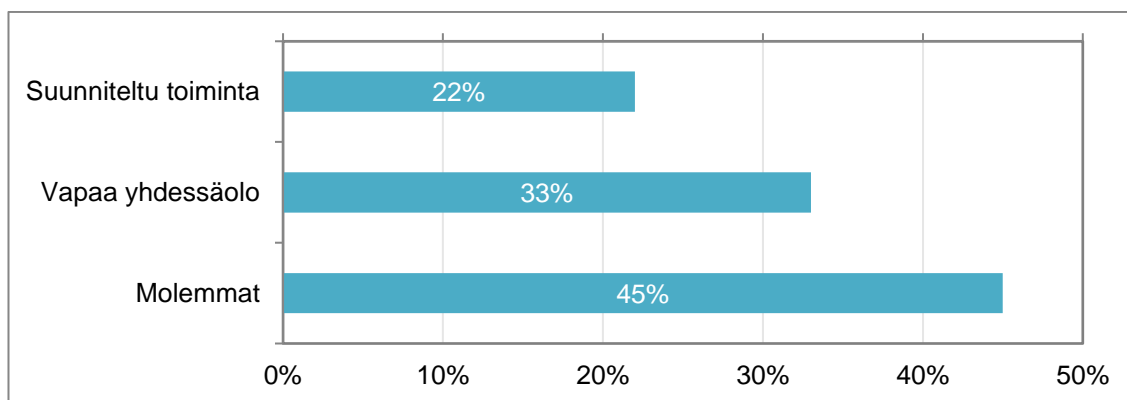
3. Missä vietät eniten vapaa-aikaasi?

Suurin osa vastaajista vastasi viettävänsä eniten vapaa-aikaa kotona (67 %). Vastausvaihtoehto "kaverilla" oli toiseksi suosituin (13 %) vaihtoehto. Ennakkoajatuksemme oli, että useampi vastaajista olisi vastannut viettävänsä vapaa-aikaa "kylillä". Nyt saimme tulokseksi vain 6 prosenttia.

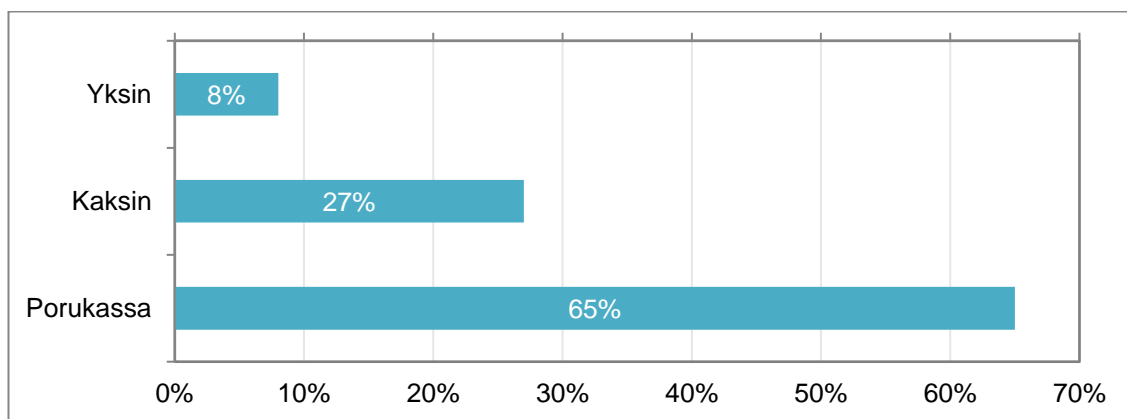
Korona-ajan rajoitukset ovat luultavasti vaikuttaneet lasten vapaa-ajanvietto paikkoihin. Ihmisiä on kannustettu pysymään kotona viruksen leviämisen ehkäisemiseksi. THL:n 2021 kouluterveyskyselyn mukaan reilu 23 prosenttia 4.–5.-luokkalaisista vastasi, että koronaepidemia on lisännyt perheen kanssa vietettyä aikaa.

4. Pidätkö enemmän toiminnasta, joka on valmiiksi suunniteltua vai vapaasta yhdessäolosta?

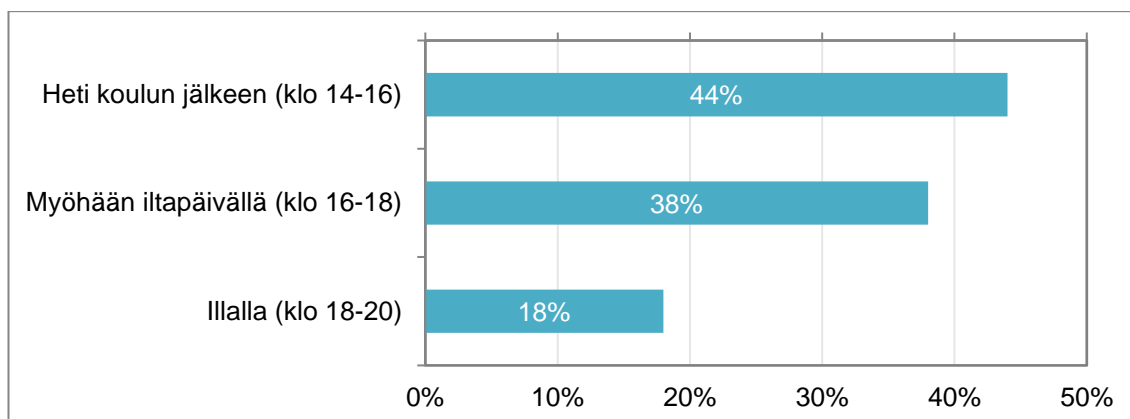
Suurin osa vastaajista, 45 prosenttia, vastasi, että pitää sekä valmiiksi suunnitellusta toiminnasta että vapaasta yhdessäolosta. Tulos antaa meille suuntaa siitä, että tulevassa kerhotoiminnassa voisi olla näitä molempia elementtejä.

5. Tykkäätkö viettää vapaa-aikaa enemmän yksin vai porukassa?

Suurin osa vastaajista vastasi viettävänsä mieluiten vapaa-aikaansa porukassa (65 %). Seuraavaksi eniten vastattiin, että haluaa viettää aikaa kaksin (27 %) ja kaikista vähiten yksin (8 %). Tämä kannustaa meitä kehittämään Me-talolle ryhmämuotoista toimintaa.

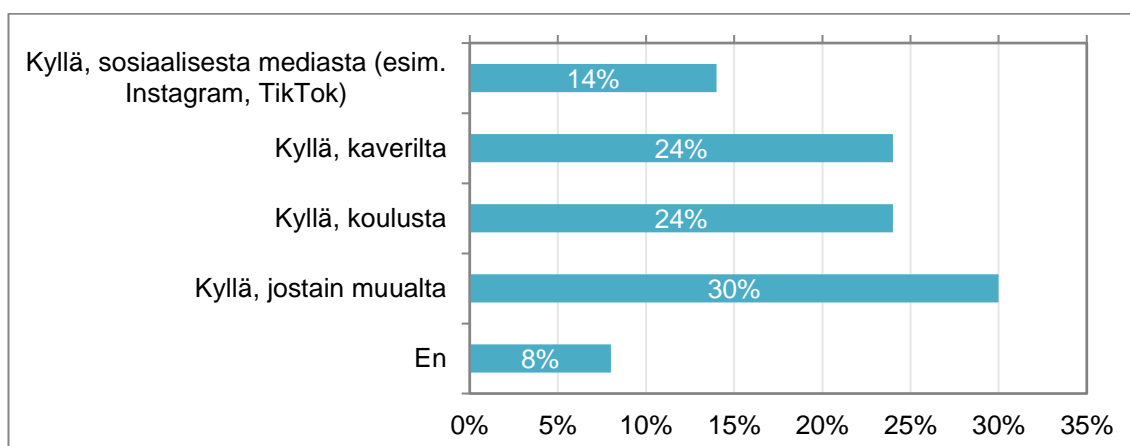
6. Jos osallistuisit Me-talon toimintaan, mikä aika sinulle olisi paras?

Kysymyksen tarkoitus oli selvittää, mikä olisi vastaajille paras aika osallistua järjestettyyn toimintaan. Kysymyksen asettelussa huomioimme Me-talon resurssit järjestää kerhoa, koulun vaikutuksen vastaajien vapaa-aikaan sekä sen, mihin asti vastaajien ikäluokalla on yleisesti hyväksyttyä viettää arkisin aikaa ulkona.

Suurin osa vastasi parhaan ajan heille olevan heti koulun jälkeen (44 %), mutta myös toiminnan järjestäminen myöhään iltapäivällä keräsi paljon vastauksia (38 %). Vähiten kannatusta sai ilta-aika (18 %). Ennakkoajatuksena oli ollut, että toiminnan järjestäminen illalla saattaisi saada paljon kannatusta, mutta on mahdollista, että heti koulun jälkeen tai myöhemmin iltapäivällä järjestetty toiminta on käytännöllisempi vastaajien näkökulmasta.

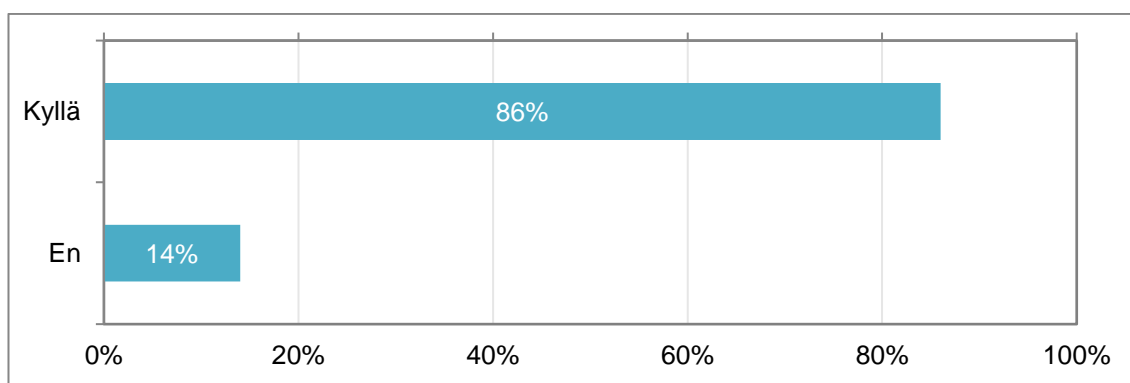
7. Oletko kuullut Me-talosta ennen tätä päivää?

Pyrimme tällä kysymyksellä kartoittamaan vastaajien jo olemassa olevaa tietoisuutta Me-talosta. Vain pieni osuus vastaajista (8 %) ei ollut kuullut Me-talosta aiemmin. Pyrimme kysymyksessä myös saamaan tietoa siitä, mistä vastaajat olivat kuulleet Me-talosta, jotta pystymme tutkimaan tehokkaita tapoja tavoittaa vastaajien ikäluokkaa. Eniten vastattiin ”jostain muualta” (30 %). Koska kyselyssä ei ollut mahdollisuutta tarkentaa vastausta, jää epäselväksi mistä kaikkialta vastaajat olivat kuulleet Me-talosta. Toisaalta on mahdollista, etteivät vastaajat itsekään tietäisi tarkalleen, mistä he alun perin saivat tietää Me-talosta, sillä Me-talo on yleisesti tunnettu alueella.

Seuraavaksi eniten vastattiin, että Me-talosta oli saatu tietää kaverilta tai koulusta (molemmat 24 %). Me-talo on aiemmin tehnyt yhteistyötä Pansion koulun kanssa, joten tämä tulos heijastaa sen vaikutusta ja antaa syitä pyrkiä tekemään yhteistyötä myös tulevaisuudessa. Vähiten Me-talosta oli kuultu sosiaalisen median kautta (14 %).

8. Oletko käynyt Me-talolla paikan päällä?

Vastaajista 86 prosenttia oli käynyt Me-talolla. 14 prosenttia vastasi kieltävästi. Me-talon sijainti, lähellä koulua ja muita palveluita, takaa, että paikan päälle löydetään. Vaikka suurin osa vastaajista olikin käynyt Me-talolla, vapaassa keskustelussa kävi ilmi, että vain muutamat vastaajista olivat käyneet Me-talolla säännöllisesti.

6.4.1 Yhteenvetoa tuloksista

Kehittämistyömme kannalta olennaisin kysymys oli ”Minkälaiseen harrastustoimintaan olisit halukas osallistumaan, jos sellaista järjestettäisiin Me-talolla?” Vastaajat antoivat eniten ääniä leipomiselle/kokkaamiselle, tietokonepelien pelaamiselle ja liikunnalle. Leipominen/kokkaaminen nousi kyselyssämme suosituimmaksi. Leipominen ja ruoanlaitto on yhteisen tekemisen ja sosiaalisen kanssakäymisen kannalta kiinnostavaa tekemistä.

Lapset viettävät paljon aikaa koulussa aikuisen ohjauksessa, joten heille on varmasti mielekästä, että vapaa-ajalla toiminta on vapaampaa. Me-talolla on omat tavoitteensa, joita kohti kerhotoiminnalla ja lasten ohjaamisella pyritään. Siksi on tärkeää järjestää myös ohjattua toimintaa. Muutamat lapset toivat vapaassa keskustelussa esille, etteivät he halunneet enää käydä Me-talolla, koska siellä ei saanut olla vain vapaasti kavereiden kanssa. Heille mieluista olisi vapaampi ajanvietto kavereiden kanssa, ilman aikuisten ohjausta. Turvallisen aikuisen läsnäolo ja saavutettavuus on kuitenkin lasten kehityksen kannalta tärkeää.

Vastausten perusteella vapaa-ajan vietto porukassa oli suurimmalle osalle lapsista mieluisinta. Vapaa-ajan harrastukset ovat tärkeä keino lasten ja nuorten yksinäisyyden ehkäisemisessä, ja on tärkeää, että tarjolla on edullisia ja helposti saavutettavia vaihtoehtoja (Junttila 2015, 226). Ryhmätoiminnassa lasten sosiaaliset taidot kehittyvät ja he oppivat moraalisen käyttäytymisen pelisääntöjä. Vapaa-ajan toiminta tarjoaa myös koulun ulkopuolisia positiivisia ihmissuhteita ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, jos lapsi tuntee koulussa olonsa ulkopuoliseksi tai jos koulussa esiintyy kiusaamista. (Nurmi ym. 2014, 126–129.) Koska Me-talo järjestää pääosin maksutonta toimintaa ja se sijaitsee Pansion koulun läheisyydessä, löytyy sieltä hyvät valmiudet avoimen ryhmätoiminnan järjestämiseksi.

Yhteisessä keskustelussa tuli ilmi, että jotkut vastaajista haluaisivat heille järjestettävän tekemistä oman ikäisten seurassa, ilman nuorempia lapsia. Päädyimmekin siihen, että suunnittelemme tälle ikäryhmälle kerhon, johon heitä nuoremmat lapset eivät osallistu. Uskomme, että tällä saataisiin useampia 5.–6.-luokkalaisia innostumaan mukaan kerhotoimintaan.

7 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS

7.1 Suunnittelupaja

Nivalan ja Ryynäsen mukaan (2019, 209) mahdollistettaessa yhteistoimintaa, on luotava sopivia tiloja ja tilanteita kohtaamisille ja vuorovaikutukselle. Yhteistoiminta käynnistyy järjestämällä ryhmäprosesseja ja erilaisia toiminnallisia ryhmiä (Nivala & Ryynänen 2019, 209). Me-talo järjesti suunnittelupajalle sopivan tilan, jossa pilotoimme tätä ryhmämuotoista suunnittelupajaa.

Järjestimme suunnittelupajan tiistaina 8.3.2022. Valitsimme pajan ajankohdaksi kello 16–18, jotta osallistujilla olisi koulun jälkeen mahdollisuus käydä kotona esimerkiksi syömässä välipalaa. Suunnittelupajaan osallistui kymmenen 5.–6.-luokkalaista. Noin puolet osallistujista ei ollut osallistunut Me-talon toimintaan aiemmin, joten olimme tyytyväisiä, että saimme innostettua heitä mukaan toimintaan suunnittelupajan avulla.

Aluksi lapset, jotka eivät olleet ennen käyneet Me-talolla, rekisteröitiin Me-talon omaan järjestelmään. Tämän jälkeen kokoonnuimme yhteen ja pidimme lyhyen Ominaisuuksien vaihtokauppa -nimisen aloitusleikin. Leikissä jokainen osallistuja sai satunnaisesti kaksi lappua, joissa lukee jokin ominaisuus tai harrastus. Tarkoituksena oli vaihtaa lappuja toisten osallistujien kanssa niin kauan, että lapuissa lukisi itselle sopivat ominaisuudet. Tämä aktiviteetti on helposti toteutettava tutustumisleikki ja se saa osallistujat pohtimaan omia hyviä luonteenpiirteitään ja mieluisia harrastuksia tai vapaa-ajan tekemisiä.

Aloitusaktiviteetin jälkeen suuntasimme huomion varsinaiseen suunnitteluun. Jaoimme osallistujat kolmeen ryhmään, joissa he pääsivät ideoimaan omaan teemansa liittyen. Menetelmänä toimi edellä mainittu brainwriting hieman soveltaen: olimme antaneet nuorille teemat, joihin he saivat ryhmässä ideoida asioita. Teemat olivat leipominen/kokkaaminen, pelit ja liikunta. Vaikka alun perin yksi suosituimmista vaihtoehtoista kyselyssä oli tietokone- sekä puhelinpelit, sisällytimme tähän kategoriaan myös lautapelit.

Osallistujat kirjoittivat ideansa paperille, ja paperit kiersivät jokaisella ryhmällä vuorotellen. Kun alkuperäinen paperi palasi takaisin ensimmäiselle ryhmälle, he saivat suunnitella yhden kerhokerran hyödyntäen kaikilta tulleita ideoita, ja tehdä kartongille mainoksen, jonka esittelisivät kaikille. Mainokseen he saivat myös leikata kuvia aikakauslehdistä ja piirtää halutessaan.

Pidimme välissä lyhyen evästauon, jonka jälkeen laadimme yhdessä kerhosopimuksen. Kysyimme nuorilta, mitkä ovat sellaisia asioita, jotka kerhosopimukseen sopisivat. Kerhosopimukseen tuli yhteensä kolme kohtaa, ja kaikki nuoret olivat valmiita sitoutumaan niihin. Kerhosopimuksen valikoitui säännöt: 1. Ei saa kiusata, 2. Ollaan kaikille ystävällisiä ja 3. Kuunnellaan ohjeita. Nuoret saivat ideoida myös kerholle nimen Padlet -nettisivun kautta. Padlet on virtuaalinen seinä, jota voi käyttää ryhmätyöskentelyyn ja ideointiin. Osallistujat antoivat sivun kautta äänen mieluisalle kerhonomelle. Eniten ääniä sai ”Teinien kerho”, joka valittiin yksimielisesti kerhon nimeksi.

Palautteen kerääminen kohderyhmältä on tärkeää oman arvioinnin tueksi, jotta arvio ei jäisi subjektiiviseksi. Olisi hyvä pyytää kommentteja esimerkiksi tapahtuman onnistumisesta. (Vilkka & Airaksinen 2003, 157.) Keräsimme nuorilta palautetta suunnittelupäivästä lyhyen Webropol-kyselyn avulla. Koimme tärkeäksi saada nuorilta palautetta suunnittelupajan onnistuvuudesta, jotta pystymme refleктоimaan omaa toimintaamme ja mahdollisesti kehittämään joitakin suunnittelupajan osuuksia.

Palautteissa suunnittelupajan kivoimpina asioina nousi esille kerhon suunnittelu, mainosten tekeminen ja esittely sekä yhteistyö. Myös uusien kavereiden saaminen nostettiin yhdessä palautteessa esille. Kaiken kaikkiaan lasten palaute suunnittelupajasta oli todella positiivista. Kysymykseen: ”Olisiko jotain voinut tehdä toisin?” lähes jokainen vastasi, ettei mitään. Yksi vastasi ”En tiedä” ja yksi, ettei puhelimia saisi käyttää suunnittelupajan aikana.

Myös omien havaintojemme mukaan lapset saivat kokemuksen, että he pääsivät vaikuttamaan kerhon suunnitteluun ja nauttivat suunnittelupajan ilmapiiristä. Pyrimme omalta osaltamme varmistamaan, että kaikki nuoret pääsivät antamaan oman panoksensa suunnitteluun; suunnittelun edetessä kiersimme ryhmiä ja kannustimme myös hiljaisempia osallistujia jakamaan ajatuksiaan omien ryhmiensä kesken. Osallistujat olivat lähtiesään hymyileviä, tyytyväisen oloisia ja kertoivat pitäneensä suunnittelupajasta.

7.2 Kerhorunko

Suunnittelupajan sekä tätä aiemmin toteutetun kyselyn perusteella muodostimme kerhorungon (Liite 1). Runko on suunniteltu niin, että Me-talon työntekijöiden on mahdollisimman vaivatonta lähteä toteuttamaan kerhoa sen avulla. Olemme myös pyrkineet huomioida kerhorungossa Me-talon resurssit, etenkin käytössä olevat tilat ja tarvikkeet.

Kerho on tehty toteutettavaksi avoimena kerhona kaikille 5.–6.-luokkalaisille Pansion alueen asukkaille.

Kerhorunko koostuu kuudesta kerhokerrasta, joista jokainen on tehty noin kahden tunnin mittaiseksi. Kaksi kerhokerhoista on leivonta- ja leipomisaiheisia, kaksi liikunta-aiheisia, yksi on videopelikerta ja yksi askarteluteemainen kerta. Kerhokerroissa on pyritty keräämään lapsia kiinnostavia aktiviteetteja sekä aiheisiin liittyvää pohdintaa. Kerhokertojen lisäksi kerhorungossa on lyhyt esittelysivu ohjaajille, vinkkisivu sekä lopussa avaamme suunnittelupajassa käytettyjä menetelmiä, joita voi hyödyntää, mikäli haluaa suunnitella lisää kerhokertoja. Vinkkisivulla nostimme esiin erilaisia asioita, jotka voivat edelleen helpottaa kerhon ohjaamista, kuten mainostaminen koululla ja ennakkoilmoittautumisen käyttäminen leivontakerroilla.

Ensimmäinen kerhokerta on suklaahippukeksien leivontakerta. Tämä kerta on suunniteltu kokonaan lasten toimesta suunnittelupajalla. Kerta koostuu keksien leivonnasta sekä vapaammasta oleskelusta lautapeliin äärellä. Tarkoituksena on yhdessä osallistaa lapsia leipomisen äärelle, ja sitten nauttia tuotoksista.

Toinen kerta on videopelikerta, joka on myös lasten itse suunnittelema. Kerralla on tarkoitus pelata Minecraft-peliä tai vaihtoehtoisesti pitää Uno-turnaus niiden kanssa, jotka eivät pidä videopeleistä. Minecraft-pelin lisäksi nostimme esiin muita vaihtoehtoisia videopelejä, joita lapset olivat kirjoittaneet ideapapereille suunnittelupajassa.

Seuraava kerta on sovellettu versio lasten suunnittelema kerrasta. Alkuperäisesti lapset suunnittelivat käsipallon pelaamisen sekä tyynysodan leikkimistä. Jälkimmäisen jätimme pois, sillä koimme sen vaikeaksi toteuttaa Me-talon saatavilla olevissa tiloissa. Tämän sijaan keksimme käsipallon lisäksi kerralle tyynyhipan sekä useita muita liikunta-leikkejä. Näin pyrimme saamaan kerrasta energisen kokonaisuuden.

Päätimme sisällyttää kerhorunkoon myös yhden askartelukerran, koska askartelu oli toteuttamassamme kyselyssä myös suosittu vaihtoehto. Kerta alkaa Ominaisuuksien vaihtokauppa-leikillä, jossa on tarkoitus tutustua toisten ominaisuuksiin ja mielenkiinnon kohteisiin. Tämän jälkeen lapset askartelevalle aarrekartan, jossa pohditaan omia unelmia. Lopuksi käydään keskustelua aarrekartoista sekä omien unelmien tavoittamisesta ja siitä, millaista tukea lapset saavat omalta lähipiiriltään.

Viides kerta käsittelee eri kulttuuriin kuuluvia ruokalajeja. Kerta koostuu leikkimielisestä kansallisruokien yhdistämisestä oikeisiin maihin sekä keskustelusta eri ruokakulttuureista. Näiden lisäksi kerhokerran aktiviteetti on sushien valmistaminen ja syömäpuikkojen käytön harjoittelu. Sushi tuli ehdotuksena lapsilta, mutta listasimme myös vaihtoehtoisia kansainvälisiä ruokalajeja, jos sushin valmistaminen ei ole mahdollista. Kerhokerralla on tarkoitus saada lapset kohtaamaan muita kulttuureja helposti lähestyttävällä tavalla ja saada heidät pohtimaan omaa suhdettaan eri maiden ruokiin.

Viimeinen kerhokerta on frisbeegolf-kerta. Kerralle on suunniteltu tarkkuusheittojen harjoittelua eri välineillä sekä itse frisbeegolfin kokeilua. Tässä nostimme esiin mahdollisuuden hyödyntää Me-talon lähellä sijaitsevaa frisbeegolf-rataa. Idea frisbeegolfiin tuli lapsilta suunnittelupajassa.

8 YHTEENVETO

8.1 Opinnäytetyön tarkastelua

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää 5.–6.-luokkalaisille Pansion koululaisille heitä kiinnostavaa kerhotoimintaa Me-talolle. Meille oli läpi kehittämistyön tärkeää huomioida lasten osallisuus. Teettämämme kyselyn ja järjestämämme suunnittelupajan kautta saimme tietoa lasten kiinnostuksen kohteista.

Uusi kerhotoiminta 5.–6.-luokkalaisille tarjoaa kaikille Pansion alueen sen ikäisille lapsille mielekästä ja avointa vapaa-ajan toimintaa. Kerhotoiminnan ollessa lasten ideoita ja mielenkiintoja vastaavaa, voivat lapset löytää itseään kiinnostavaa ja mielekästä tekemistä sekä luoda uusia ihmissuhteita samanikäisiin. Tällainen kerhotoiminta, samoin kuin suunnittelupajamuotoinen toimintakin, tarjoaa lapsille yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia.

Opinnäytetyö muodostuu teoriapohjasta, kyselyn tuloksista, suunnittelupajasta sekä kerhorungosta. Tuotoksena kehittämistyössämme syntyi kerhorunko, jota Me-talon ohjaajat pystyvät hyödyntämään kerhon toiminnan toteutuksessa. Myös suunnittelupaja on yksi tuotos. Suunnittelupajan menetelmiä pystyy hyödyntämään lapsia osallistavan kehittämistyön järjestämisessä jatkossakin.

8.2 Kehittämistyön arviointia

Opinnäytetyön kokonaisuuden arviointi on tärkeä osa oppimisprosessia (Vilkka & Airaksinen 2003, 154). Omassa opinnäytetyöprosessissa arvioimme omaa toimintaamme jatkuvasti. Yhteistoiminnallisissa prosesseissa on tärkeää edetä kohti asetettua päämäärää niin, että kaikkien osapuolien osallisuutta hyödynnetään ja että kaikki pääsevät vastaamaan tavoitteen toteutumisesta ja arvioinnista (Nivala & Ryyänen 2019, 209). Meidän prosessissamme tärkeimmät toimijat olivat me opinnäytetyön tekijöinä, toimeksiantajamme sekä kyselyyn vastanneet ja suunnittelupajaan osallistuneet lapset. Kaikkien panos tavoitteemme saavuttamiseksi oli tärkeää.

Opinnäytetyöprosessin alussa aihe haki tarkennusta jonkin aikaan, mikä toi omat haasteensa työn aloitukseen ja yhteistyöhön. Työskentely olisi edennyt nopeammin, jos olisimme saaneet tarkennettua aiheen aikaisemmassa vaiheessa. Koimme prosessin aikana ajoittain haastavaksi tietopohjan rajaamisen, sillä tietoa aiheeseemme liittyen oli paljon saatavilla.

Päädyimme toimeksiantajan tarpeesta pohtimaan, miten saisimme 5.–6.-luokkalaiset osallistumaan enemmän Me-talon toimintaan. Tähän pyrimme vahvistamalla lasten kokemaa osallisuutta ja luomalla heille mieluisan kerhorungon. Opinnäytetyötä arvioidessa tulee tarkastella asetettujen tavoitteiden täyttymistä ja mitä vaikutuksia saatiin aikaan (Ojasalo ym. 2018, 48). Suunnittelupajaan osallistui enemmän lapsia kuin osasimme odottaa ja lapset antoivat pajasta positiivista palautetta. Lapsilla on selvästi kiinnostusta heidän ikäisilleen suunnattuun kerhotoimintaan. Pajaan osallistui lapsia, jotka eivät aiemmin olleet käyneet Me-talolla, joten koimme onnistuneemme toimintaan mukaan innostamisessa.

Saimme tuotoksemme, kerhorungon, valmiiksi ja toimitettua toimeksiantajalle heti käyttönotettavaksi. Ojasalon ym. (2018, 48) mukaan tulee pohtia myös lopputuloksen merkittävyyttä, toistettavuutta ja sovellettavuutta. Teimme kerhorungosta yksinkertaisen ja helposti sovellettavan. Jokaiselle kerhokerralle on selkeät ohjeet, mutta pyrimme myös tuomaan esiin vaihtoehtoisia toteutuksia etenkin kerroille, joissa voi esiintyä haasteita tilojen tai tarvikkeiden puutteen vuoksi. Kerhorunkoon sisältyy suunnittelupajan ohje, jota hyödyntämällä voidaan luoda uusia kerhokertoja ja näin jatkaa kerhon toimintaa valmiiksi suunniteltujen kerhokertojen jälkeen.

Opinnäytetyöprosessin aikana pohdimme mahdollisuutta osallistua kerhon pilotoimiseen. Ajallisista syistä tämä ei kuitenkaan toteutunut, ja esiintyy tuotoksen heikkoutena. Jos olisimme pystyneet osallistumaan kerhokerran ohjaamiseen, olisimme voineet varmistua kerhorungon toimivuudesta ja pystyneet tukemaan Me-talon ohjaajia sen soveltamisessa. Heikkoutena näemme myös, ettemme haastatelleet ja muutoin osallistaneet muita Me-talon ohjaajia heidän ideoistaan uuteen kerhotoimintaan. Koimme kuitenkin onnistuneemme lasten osallisuuden tukemisessa.

Toimimme lisäksi yhteistyössä Pansion koulun kanssa. Tämä yhteistyö mahdollisti kyselyn sekä suunnittelupajan mainostamisen toteuttamisen koululla paikan päällä. Koulu on hyvä ja tasavertainen tapa kohdata lapsia, sillä harvassa muussa paikassa kohtai-

simme näin monia alueen lapsia. Koemme, että lasten tapaaminen ensin koululla mahdollisti sen, että he olivat sitoutuneempia vastaamaan kyselyyn ja useampi rohkeni osallistumaan suunnittelupajaan Me-talolla. Yhteistyö Pansion koulun rehtorin ja opettajien kanssa sujui ongelmitta ja aikataulujen yhteensovittaminen onnistui hyvin.

8.2.1 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys

Talentian (2017, 7) julkaisemien eettisten periaatteiden mukaan ihmisoikeudet, ihmisarvo ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat keskeisiä ammattieettisiä periaatteita. Nämä periaatteet ohjasivat myös meidän toimintaamme opinnäytetyöprosessin aikana. Toimimme koko projektin aikana avoimesti viestien ja yhteistyössä, niin keskenämme kuin toimeksiantajamme ja Pansion koulun kanssa.

Opinnäytetyöllämme oli tutkimuksellinen osuus, kysely. Jos tutkimuksen osallistujia haetaan tietystä organisaatiosta, tarvitaan siihen tutkimuslupa. Tutkimuslupaa tulee hakea tutkimuksen kohdeorganisaatiosta. (Kettunen 2018.) Tässä yhtä koulua koskevassa tutkimuksessa haimme lupaa Pansion koululta, Turun kaupungin tutkimuslupalomakkeella.

Pyrimme laatimaan kyselyn aikaa käyttäen sekä kohderyhmä mielessä pitäen. Teimme kyselystä mahdollisimman helpon täyttää. Informoimme sekä oppilaita, heidän vanhempiaan, että opettajia ennen kyselyn toteuttamista saatekirjeellä. Tiedotimme kyselyn kuluista, käyttötarkoituksesta sekä vastaajien anonymiteetin turvaamisesta. Kerroimme lapsille, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista.

Informoimme vapaaehtoisesta suunnittelupajasta sekä koululla lapsille että heidän vanhemmilleen Wilma-viestin välityksellä. Suunnittelimme pajan kulun huolellisesti ennen sen toteutusta. Pyrimme kohtaamaan jokaisen kyselyyn ja suunnittelupajaan osallistuneen lapsen kunnioittavasti ja sensitiivisesti. Suunnittelupaja perustui yhteistyöhön ja osallistujien kuulemiseen. Pyrimme tukemaan jokaisen osallistujan mielipiteiden ja ideoiden esiintuomista ja huomioimista ryhmässä.

Suunnittelupajaan osallistui yhteensä 10 lasta. Voidaan pohtia, kuinka kattava otanta tämä on sen ikäisistä pansiolaisista 5.–6.-luokkalaisista. Pohdimme, ovatko heidän ideansa sellaisia, jotka vastaavat myös muiden samanikäisten kiinnostuksen kohteita. Toisaalta juuri nämä 10 lasta olivat kiinnostuneita Me-talolle suunnitellusta heidän ikäryhmälleen tarkoitettusta kerhotoiminnasta, joten voidaan ajatella, että he ovat juuri oikea

otos suunnittelupajaan. Pohdimme, olisiko ollut parempi toteuttaa suunnittelupaja koululla, jotta osallistujia olisi saatu enemmän. Kyseessä oli kuitenkin Me-talon toiminnan kehittäminen, joten oli perusteltua järjestää paja Me-talolla. Samalla talon tilat ja toiminta tulivat lapsille tutuiksi.

Laadullisen tutkimuksen ydinasia on kuvata kirjallisesti henkilöitä, paikkoja ja tapahtumia. Tässä tapauksessa validius mitataan sillä, miten kuvaus ja niihin liitetyt selitykset ja tulkinnat sopivat yhteen. Luotettavuutta lisää tutkimuksen ja kehittämistyön toteuttamisen tarkka selostus. Tutkimuksen jokainen vaihe tulee selostaa ja kirjata totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Pyrimme lisäämään työme luotettavuutta kertomalla työn toteutuksesta totuudenmukaisesti ja selkeästi.

Lähteiden valinnassa ja lukemisessa tulee niitä tarkastella omiin tavoitteisiin verraten. Lähteiden käytössä tulee olla rehellinen ja puolueeton, joten myös havaitut ristiriitaisuudet lähteiden tai oman työn välillä on tuotava esiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 260.) Pyrimme luotettavuuteen hakiessamme työssämme käyttämiämme lähteitä eri kanavista ja kiinnitimme huomiota lähteiden käytön monipuolisuuteen. Pyrimme etsimään mahdollisimman uusia lähteitä sekä käytimme harkintaa käyttäessämme vanhempia lähteitä, arvioiden lähteiden sopivuutta ja pätevyyttä.

8.3 Suunnittelupajan ja kerhorungon juurruttaminen ja jatkokehitysehdotuksia

Tuotoksena syntynyt runko kerhotoiminnalle jää Me-talon ohjaajien käyttöön. Teimme selkeän ja kattavan kuuden kerran kerhorungon, jota on helppo soveltaa uuden kerhotoiminnan ohjaamisessa. Kävimme huhtikuussa 2022 esittelemässä kerhorungon ohjaajille, joiden oli määrä aloittaa kerhon ohjaaminen Me-talolla. Toimeksiantajamme oli tyytyväinen tuotokseemme ja kerhotoiminta alkoi huhtikuun 2022 aikana, mutta sovellettuna niin että kerhotoiminta oli avointa myös 4.-luokkalaisille. Ensimmäiselle kerhokerralle osallistui viisi lasta. Toimeksiantajamme oli tyytyväinen osallistujamäärään aloituksessa ja kertoi kerhon jatkuvan kevään aikana kerhorungon mukaisesti.

Toivomme, että suunnittelupajatyöskentely voisi jatkua Me-talolla säännöllisin väliajoin. Suunnittelupajamuotoinen toiminta on osallistavaa ja kannustaa siihen osallistuvia olemaan luovia. Kun lapsi saa kokemuksen, että hänen ideoitaan kuunnellaan ja ne voidaan

käytännössä toteuttaa, se motivoi häntä osallistumaan tällaiseen suunnitteluun. Suunnittelupajatyöskentelyä voi hyödyntää uusien kerhokertojen luomisessa, mutta myös laajemmin muussa Me-talon toiminnan kehittämisessä.

Yhteistyö Pansion koulun kanssa tuki kehittämistyömme onnistumista. Tämän vuoksi toimimme Me-talolle ehdotuksen, että jatkossa voisi olla hyödyllistä käydä mainostamassa heidän toimintaansa koululla paikan päällä. Näin Me-talon henkilökunta tulisi tutuksi lapsille ja madaltaisi kynnystä osallistua Me-talon toimintaan.

8.4 Ammatillinen pohdinta

Opinnäytetyön on tarkoitus osoittaa kykyä käytännön ammatillisen taidon ja teoreettisen tiedon yhdistämiseen niin, että tiedosta olisi alan ihmisille jollain tavalla hyötyä. Opinnäytetyöprosessi kehittää myös kokonaisuuksien hallinnan, ajanhallinnan, yhteistyön ja työelämän kehittämisen taitoja sekä kirjallisen ja suullisen ilmaisemisen taitoa. Tämä kaikki sisältyy ammatilliseen kasvuun. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 159–160.)

Yhteistyötaidot sekä opinnäytetyöryhmän että yhteistyökumppaneiden kesken kehittyivät työskentelyn myötä. Ryhmätyöskentelyn haaste on yhteisen ajan löytäminen ja aikataulujen yhteensovittaminen. Kun ryhmässä on useampi jäsen, kuten meidän tapauksessamme kolme, aina ei ole välttämättä helppo löytää yhteistä aikaa. Käytimme hyödyksi etäyhteyksiä, mikä helpotti yhteistyötä ryhmämme kesken sekä toimeksiantajan kanssa.

Koronan tuomat esteet lisäsivät keskeneräisyyden ja epävarmuuden sietokykyämme. Me-talo oli ajoittain kiinni koronapandemian vuoksi ja Pansion koulussa oli tiukat rajoitukset. Tämän vuoksi elimme epävarmuudessa ja mietimme, pääsisimmekö tekemään kyselyä koululla ja saisimmeko suunnittelupajan toteutettua. Vaikka lopulta nämä toteutuivat, tämä pakotti meidät myös laajentamaan näkökulmaamme ja pohtimaan vaihtoehtoisia toteutustapoja.

Opinnäytetyön tekeminen on projektinomaista työtä, joka valmistaa meitä mahdollisille työelämän kehittämisprojekteille. Sosiaaliala on jatkuvan kehityksen alla ja kehittämis-työhön törmäämme varmasti jossain vaiheessa työelämäämme. Sosionomin työelämän kompetensseihin kuuluu kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Opinnäytetyömme tekeminen on ohjannut meitä innovatiiviseen työskentelyyn sekä verkostotyöhön. Kehittämis-

työmme kautta opimme myös enemmän kehittämishankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta sekä arvioinnista, jotka ovat osa sosionomin työelämän kompetensseja. Opinnäytetyössä meitä ohjasivat eettiset periaatteet ja ohjeet, joita tulee osata soveltaa projektityön lisäksi myös sosionomin käytännön työssä. (Näkki 2016, 74.)

Opinnäytetyöprosessin aikana opimme Me-talosta matalan kynnyksen sosiaalipalveluna, sen toiminnasta ja arvoista. Opimme, miten matalan kynnyksen palvelut osaltaan toimivat ennaltaehkäisevästi ja tukevat eri ikävaiheissa ja asemassa olevia. Sosionomin on tärkeää pystyä huomioimaan haavoittuvassa asemassa olevien näkökulma ja tätä kautta edistää yhdenvertaisuutta (Näkki 2016, 71). Tähän voidaan pyrkiä jo arkisella toiminnalla, sillä kerhoilla ja yhteisellä tekemisellä saadaan aikaan sosiaalista tukea.

Teoriaosuutta kirjoittaessamme tietomme muun muassa osallisuudesta, lasten syrjäytymisestä ja harrastamisesta lisääntyi ja syveni. Asiakasryhmän näkökulmasta hyvinvointia suojaavia tekijöitä sekä riskitekijöitä onkin tärkeä osata havainnoida ja soveltaa työssä (Näkki 2016, 71). Tietopohjaan perehtyminen antoi meille hyvät lähtökohdat tähän ja kantaa meitä eteenpäin varmasti myös tulevaisuudessa.

Lasten vapaa-ajan vieton tukeminen ja turvallisen ympäristön luominen on arvokasta. Lapsiasiainvaltuutettu Elina Pekkarinen korostaa, että lapset tulee huomioida sekä yksilöinä että ihmisryhmänä. Lapsuus on erittäin merkittävä elämänvaihe. Pekkarinen toteaa: ”Juhlapuheissa lapset ovat tulevaisuus, mutta lapsethan ovat nykyisyys”. (Kallio 2022.) Puhetta lapsista pitäisi suunnata tulevaisuuspuheesta nykyhetkeen. Koemme, että kerhojen kaltainen matalan kynnyksen toiminta tukee lasten arkea eikä pyri liikaa suorituskeskeisyyteen. Näkin (2016, 74) mukaan osallisuuden tukeminen on olennaista sosionomin työssä. Ottamalla lapset mukaan tällaisen toiminnan suunnitteluun tuimme työmme tärkeänä teemana olevaa osallisuutta.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A.; Fågel, S.; Säävälä, M.; Söderling, I.; Puukari, S.; Korhonen, V. & Wetzter-Karlsson, M. 2013. Olemme muuttaneet - ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus.

Berner, A-S. 2018. Telakan varjossa. Helsingin Sanomat 14.10.2018. Viitattu 22.9.2021 <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005860128.html>

Danska-Honkala, K. & Poteri, M. 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. (toim.) Lundbom, P. & Herranen, J. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 24.

Dunderfelt, T. 2004. Elämänkaaripsykologiaa. WSOY: Helsinki.

Fingerroosin säätiö n. d.a. Toiminta – Me-talo. Viitattu 10.10.2021 <https://fingerroos.net/toiminta/me-talo>

Fingerroosin säätiö n. d.b. Säätiö. Viitattu 10.10.2021 <https://fingerroos.net/saatio>

Fingerroosin säätiö 2021. Autamme ja välitämme, sukupolvet yhdessä. Powerpoint-esitys.

Haanpää, L. 2019. Harrastustakuu: Yhdenvertaisuuden asialla. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 25.10.2021 https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/harrastustakuu_digi_final.pdf

Hakanen, T.; Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto. Viitattu 30.10.2021 <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf>

Hakanen, T.; Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkua: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/08/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf>

Hart, R. 1992. Children's participation – from tokenism to citizenship. Viitattu 17.1.2022 https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Hastrup ym. 2019. Lasten ja perheiden palvelujen tuottaminen yhteistyössä järjestöjen ja seurakuntien kanssa – toimivat rakenteet ja sopimuskäytännöt. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 5/2019 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137497/URN_ISBN_978-952-343-284-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Tammi.

Isola, A-M.; Kaartinen, H.; Leemann, L.; Lääperi, R.; Schneider, T.; Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: THL. Viitattu 15.12.2021 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kallio, H-L. 2022. Miksi lapset ja nuoret eivät ole onnellisia? Suomi loistaa onnellisuusraporteissa, mutta jos alle 15-vuotiailta kysytään, olemme kaukana kärjestä. Viitattu 11.3.2022 <https://yle.fi/aihe/a/20-10002194>

Kauppinen, L. 2018. IL selvitti: Näille asuinalueille maahanmuuttajat kasautuvat Suomessa - katso oman naapurustosi tilanne. Iltalehti. Viitattu 21.12.2021 <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201809042201163253>

- Kauppinen, S. & Mustonen, H. 2019. Nuorisolähtöisen toiminnan suunnittelu Siilinjärven seurakunnalle. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.1.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/166281/Kauppinen_Saara_Mustonen_Helin%c3%a4.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Temperamentti ja koulumenestys. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2017. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.
- Kenttälä, M. 2009. Kerhotoiminnan laadun takana pedagogisesti ajatteleva ohjaaja. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta -osana kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Kerhokeskus -koulutyön tuki ry.
- Kettunen, J. 2018. Selvitä, tarvitsetko tutkimuksellesi luvan. Vastuullinen tiede. Viitattu 1.2.2022 <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/selvitä-tarvitsetko-tutkimuksellesi-luvan>
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino
- Kurki, L. 2008. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Juvenes Print.
- Lahtinen, J. & Kauppinen, E. 2022. Korona-aika 12–14-vuotiaiden nuorten kokemana. Nuorisotutkimusseura Ry – Nuorisotutkimusverkosto. Viitattu 3.1.2022 <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma84>
- Laine, S.; Gretscher, A.; Siivonen, K.; Hirsjärvi, I. & Myllyniemi, S. 2011. Toiminnan motiivit. Teoksessa M. Määttä & T. Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Lapsen oikeuksien sopimus 1989. Unicef. Viitattu 20.10.2021 <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>
- Lapsiasiavaltuutettu 2020. Lapsen etua etsimässä – Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2020. Viitattu 23.1.2022 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162991/LAPS-vuosikirja-2020-FI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Louhenkilpi, K. & Wiik, J. 2021. Ketään ei jätetä! Me-talo Espoon toiminnan vaikutukset lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Viitattu 2.3.2022 <https://www.theseus.fi/handle/10024/501410>
- Lovejoy, K. & Saxton G. 2012. Information, Community, and Action: How Nonprofit Organizations Use Social Media. Journal of Computer-Mediated Communication. Vol 17, Issue 3, Pages 337–353. Viitattu 3.3.2022 10.3.2022 <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2012.01576.x>
- Lovejoy, K. & Saxton G. 2012. Information, Community, and Action: How Nonprofit Organizations Use Social Media. Journal of Computer-Mediated Communication. Vol 17, Issue 3, 337–353. Viitattu 3.3.2022 <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2012.01576.x>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019a. 9–12-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. Viitattu 4.1.2022 <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/9-12-v/9-12-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019b. 9–12-vuotiaan sosiaalinen kehitys. Viitattu 4.1.2022 <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/9-12-v/9-12-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019c. MLL:n näkemykset nuorten syrjäytymisestä. Viitattu 8.10.2021 <https://www.mll.fi/kannanotot-ja-lausunnot/mln-nakemykset-nuorten-syrjaytymisesta>
- Marjanen, P.; Ahonen, J. & Majoinen, L. 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä - Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mehtonen, T. 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksesta Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. (toim.) Lundbom, P. & Herranen, J. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 24.

Merikivi, J.; Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Media hanskassa: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf

Me-säätiö n. d. Kumppanuudet ja yhteisöt. Viitattu 13.10.2021 <https://www.mesaatio.fi/kumppanuudet>

Mäkelä J. 2011. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa Nurmi, S. & Rantala, K. (toim.) Näyn ja kuulun – Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat/ Lasten keskus Oy.

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.

Nurmi, J-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P.; Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 6. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nurmi, T. 2016. Pansio-Pernossa edelleen eniten maksuhäiriömerkintöjä. Turkulainen. 18.7.2016. Viitattu 22.9.2021 <https://www.i.fi/paikalliset/1796058>

Näkki, P. 2016. Sosionomin uudistuneet kompetenssit ja uudistuvan työelämän kehittämisvalmiudet. Teoksessa Gothóni, R.; Karjalainen, A.; Koistinen, P. ja Kolkka, M. 2016. (toim.) Osallistavaa oppimista ja kehittämistä. Helsinki: Diakonia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.3.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121673/DIAK_opetus_3_9789524932806.pdf?sequence=1#page=68

Ojasalo, K.; Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2018. Kehittämistyön menetelmät. 3.–5. painos. Helsinki: Sanoma pro.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Harrastamisen strategia. Viitattu 11.10.2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161382/okm_7_2019_Harrastamisen%20strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Harrastamisen Suomen malli. Viitattu 11.10.2021 <https://minedu.fi/suomen-malli>

Palm, K. 2021. Suullinen tiedoksianto 7.10.2021.

Palm, K. 2022. Suullinen tiedoksianto 21.2.2022.

Pelastakaa Lapset n. d. Lapsen osallisuus. Viitattu 17.1.2022 <https://www.pelastakaaalapset.fi/lapsen-oikeudet/lasten-osallisuus/>

Pölkki, P. 2001. Oppilaiden syrjäytymisuhkien tunnistaminen ja ehkäisy peruskoulun haasteena. Teoksessa Järventie, I. & Sauli, H. (toim.) Eriarvoinen lapsuus. Porvoo: WSOY.

Salasuo, M.; Tarvainen, K. & Myllyniemi, S. 2021. Nuoriso harrastamassa kulttuuria, taidetta ja mediaa: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen tilasto-osio. Teoksessa Salasuo, M. (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Viitattu 13.1.2022 <https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun Ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.4.2021 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Saukkonen, P. 2007. Maahanmuutto, monikulttuurisuus ja kulttuuripolitiikka: taustatietoja tutkimukselle ja toiminnalle. Cuporen verkkojulkaisuja 1/2007. Viitattu 23.2.2022 https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2007/monikulttuurisuus_taustatietoja.pdf

Sinkkonen, J. 2012. Nuoruusikä – Miten lapsesta tulee nuori aikuinen? Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Työryhmä: Koronaepidemian vaikutukset lasten hyvinvointiin on korjattava – erityinen huomio eriarvoisuuden torjuntaan. Viitattu 13.9.2021 <https://stm.fi/-/tyoryhma-koronaepidemian-vaikutukset-lasten-hyvinvointiin-on-korjattava-erityinen-huomio-eriarvoisuuden-torjuntaan>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2021. Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 21.12.2021 <https://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

Svensson, N. 2018. "Olis viikottain siellä, juteltais elämästä ja kaikesta siitä, miten menee." Opin-
näytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu
26.9.2021 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157066/Svensson_Nina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Talentia ry 2017. Arki arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 1.4.2022 https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf

Talentia-lehti 2017. Osallisuus on lapsen oikeus. Viitattu 17.1.2022 <https://www.talentia-lehti.fi/osallisuus-on-lapsen-oikeus/>

THL & Me-säätiö 2018. Missä elämänvaiheessa syrjäytyminen syntyy? Me-säätiön ja THL:n rakentama malli syrjäytymisen dynamiikasta auttaa kohdentamaan palvelut oikeisiin kohtiin. Viitattu 20.9.2021 <http://data.mesaatio.fi/syrjaytymisen-dynamiikka/>

THL 2021a. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 30.9.2021 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

THL 2021b. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2021. Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt. Viitattu 15.11.2021 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143063/ktk_tilastoraportti2021_2021-09-09_kuiviot_kuvana.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2020. Hyvinvointi- ja terveyserot – Hyvinvointi. Viitattu 12.4.2022 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Valtioneuvosto 2020. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa. Viitattu 14.9.2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162318/VN_2020_21.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Valtioneuvosto 2021. Lapset, nuoret ja koronakriisi. Viitattu 23.1.2022 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Virtanen, E. 2021. Me-talon tyttökerhon kiinnostavuus ja merkitys kävijöiden näkökulmasta. Viitattu 30.9.2021 <https://www.theseus.fi/handle/10024/497634>

LIITTEET

Liite 1: Kerhorunko.

Hei!

Olemme koonneet tämän kuuden kerran kerhorungon 5.-6. -luokkaisille pansiolaisille osana opinnäytetyötämme. Pohjana kerhokertojen sisältöön ovat toimineet Pansion koululla teettämämme kyselyn tulokset sekä maaliskuussa 2022 Me-talolla toteuttamamme lasten suunnittelupaja.

Kyselyn pohjalta teemoiksi valikoituivat leivonta/kokkaus, liikunta sekä pelit.

Toivomme, että kerho houkuttelisi mahdollisimman paljon uusia lapsia mukaan Me-talon toimintaan. Kerhokertojen tueksi olemme koonneet vinkkejä, joita voitte hyödyntää toiminnassa. Lapsia voi osallistaa kerhotoiminnan suunnitteluun jatkossa suunnittelupajan kaltaisen toiminnan avulla.

Antoisia kerhohetkiä!
Marisa, Jenna ja Essi

Vinkkisivu

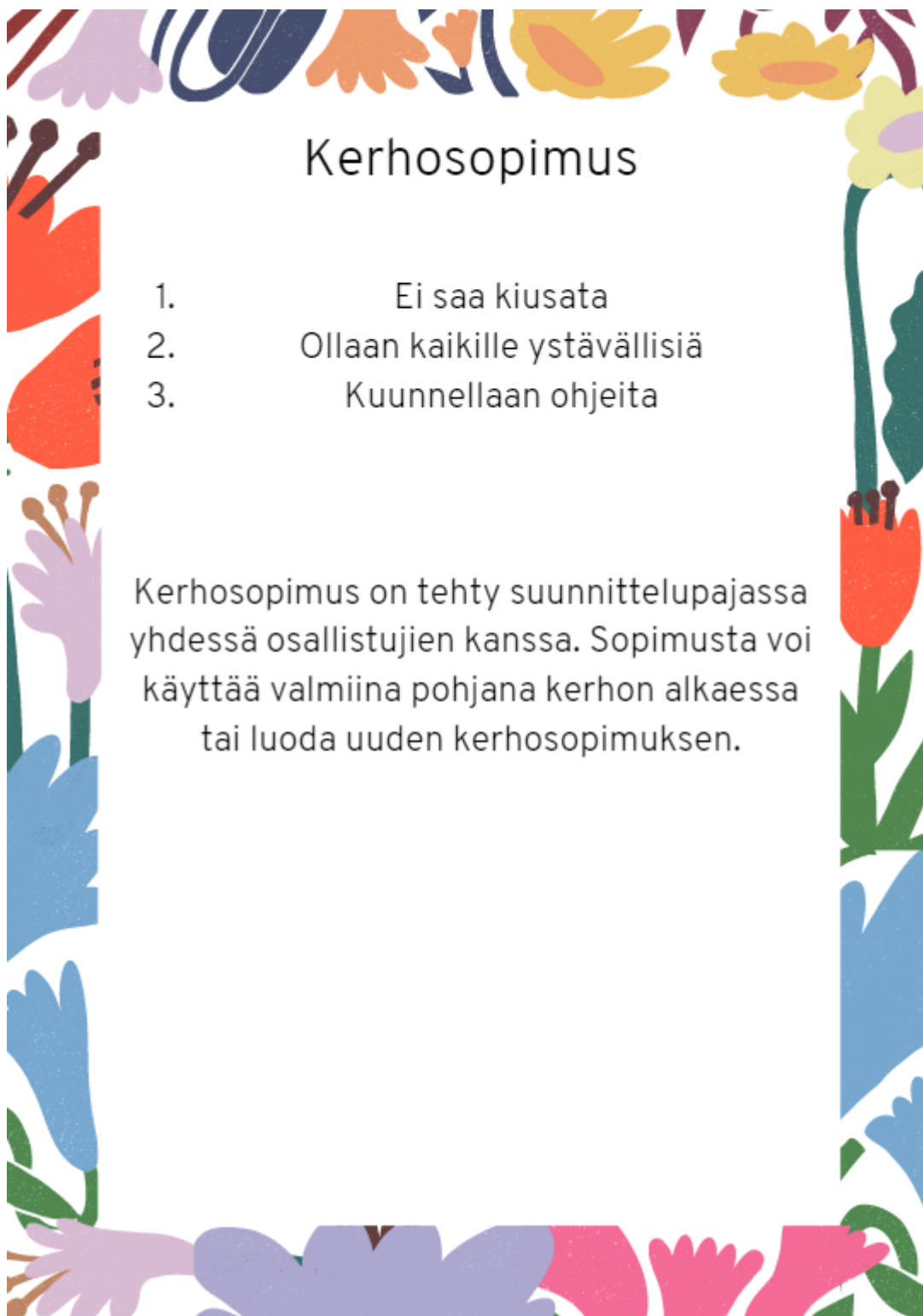
Kerhokerrat voisivat sijoittua alkuiltaan klo 16-18.

Kerhokerrat on suunniteltu noin kahden tunnin mittaisiksi.

Lapset toivoivat ohjatun toiminnan lisäksi myös vapaata hengailua.

Kokkaus- ja leivontakerroille voisi olla ennakoilmoittautuminen, jotta tarvittavien ainesten määrä olisi riittävä ja erikoisruokavaliot osattaisiin huomioida.

Koulun kanssa kannattaa tehdä yhteistyötä; koimme itse tehokkaaksi, että menimme paikan päälle mainostamaan toimintaa. Näin tulimme tutuiksi lasten kanssa.

1.kerhokerta

Leivotaan suklaakeksejä!

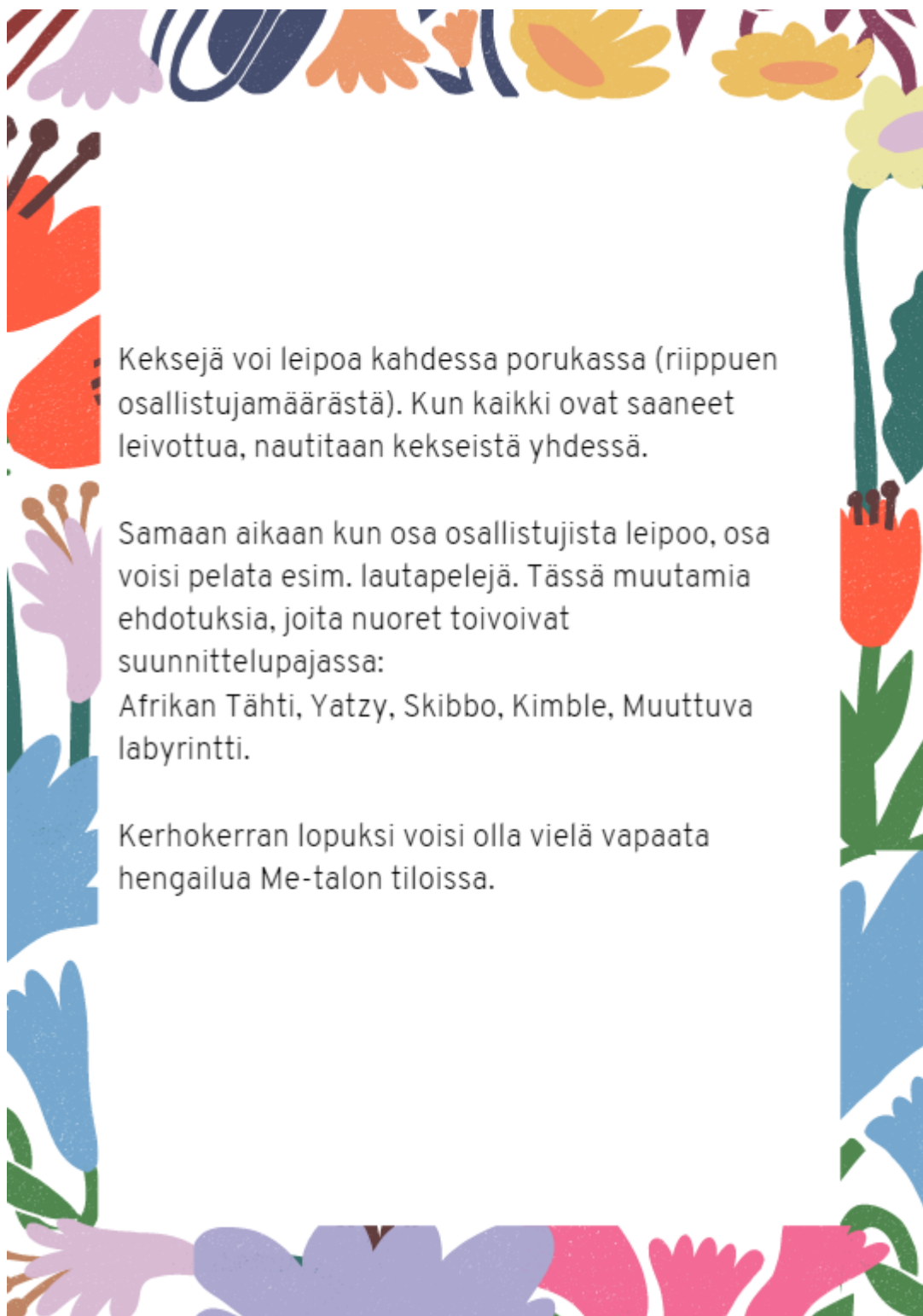
Suunnittelupajassa lapset toivoivat suklaakeksejä ja etsivät reseptin niihin.

Ainekset (n. 12 kpl):

1 dl sokeria
1 dl fariinisokeria
1 kananmuna
1 tl vanilja- tai vanilliinisokeria
3 dl vehnä jauhoja
1/2 tl ruokasoodaa
1/4 tl suolaa
150 g suklaahippuja

Suklaahippujen lisäksi voi olla muitakin koristeita, esim. M&M's, strösseleitä, vaahtokarkkeja ja muita karkkeja, buffet-tyylisesti.

Resepti voi tietysti olla jokin muukin, mutta tämä oli suoraan lasten netistä etsimä.

2. kerhokerta

Pelataan Minecraftiä!

Minecraft on lasten keskuudessa tällä hetkellä suosittu peli. Lasten mukaan tätä peliä voidaan pelata porukalla ja sitä pelataan joko yrittämällä läpäistä peli mahdollisimman nopeasti tai vain rennosti hauskaa pitäen.

Samaan aikaan vaihtoehtoiseksi tekemiseksi voidaan järjestää Uno-turnaus niille osallistujille, jotka eivät ole videopelien ystäviä.

Tällä kerhokerralla on tarkoitus myös keskittyä rentoon yhteiseen ajanviettoon.

Tarvikkeet: pelikonsoli ja Minecraft-peli, Uno-kortit

Lasten muita peliehdotuksia: Fortnite, Among Us, NHL, FIFA, Super Smash Bros

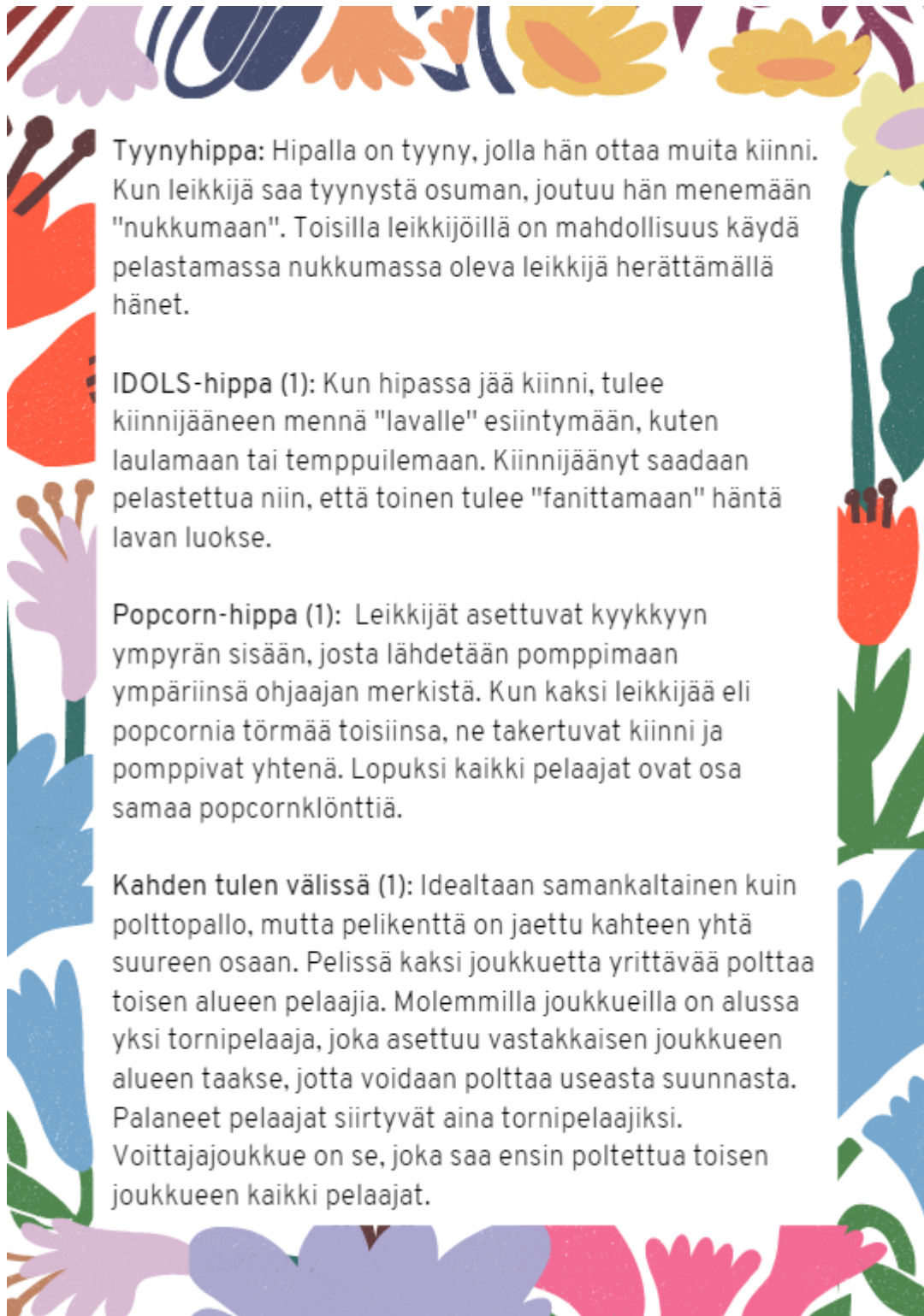
3.kerhokerta

Leikitään hippaa ja käsipalloillaan!

Lapset ideoivat itse kerhokerraksi käsipallon pelaamisen sekä tyynyjen yhdistämisen leikkeihin. Olemme koonneet myös muita leikkejä, jotta kokonaisuudeksi on saatu energinen liikuntakerta. Osa leikeistä on helpoin toteuttaa liikuntasalissa.

Tarvikkeet: tyynyjä, pehmeitä palloja, maali

Käsipallo: Pelissä kaksi joukkuetta yrittää saada palloa vastustajan maaliin. Peli alkaa aina toisen joukkueen alkuheitolla pelikentän keskipisteeltä. Palloa saa pitää kädessä 3 sekunnin ajan ja kantaa sitä kolmen askeleen verran, jonka jälkeen pallo tulee syöttää toiselle. Voittajajoukkue on se, joka on tehnyt eniten maaleja peliajan aikana.

4.kerta

Askarellaan aarrekartta!

Kerhokerran voisi aloittaa Ominaisuuksien vaihtokauppa - tutustumisleikillä. Pidimme tämän suunnittelupajassa, eli se on varmasti joillekin nuorista tuttu. Tässä leikissä jokainen osallistuja saa kaksi lappua, joissa lukee jokin ominaisuus tai harrastus. Tarkoituksena on vaihtaa lappuja toisten osallistujien kanssa niin kauan, kunnes lapuissa lukee itselle sopivat ominaisuudet. Tämä on helposti toteutettava aktiviteetti, joka saa osallistujat pohtimaan omia hyviä luonteenpiirteitään ja mieluisia harrastuksia tai vapaa-ajan tekemisiä.

Aarrekarttaan lapsi voi koota itselleen tärkeitä asioita, haaveita ja unelmia. Lehdistä voi leikata kuvia ja sanoja, ja nuori voi myös piirtää tai kirjoittaa kartongille.

Näkökulmia aarrekartan tekoon: tulevaisuuden haaveilu, tärkeät asiat/i ihmiset, mielenkiinnon kohteet.

Tarvikkeet:

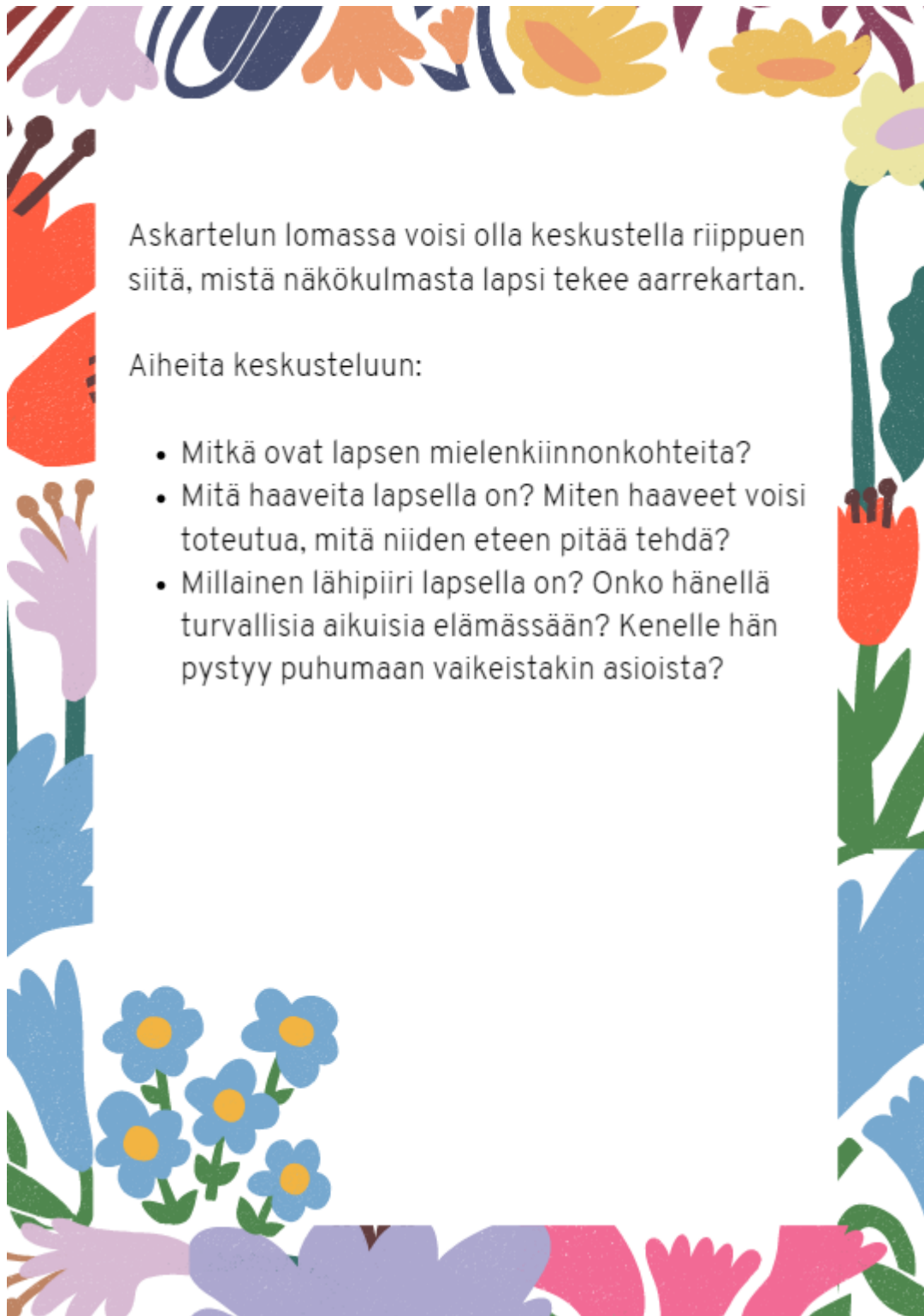
Aikakauslehtiä (löytyy esim. Facebookin Roskalava-ryhmistä)

Kartonkia

Liimaa, saksia, kyniä, tusseja

Halutessa muita askarteluvälineitä (esim. glitter)

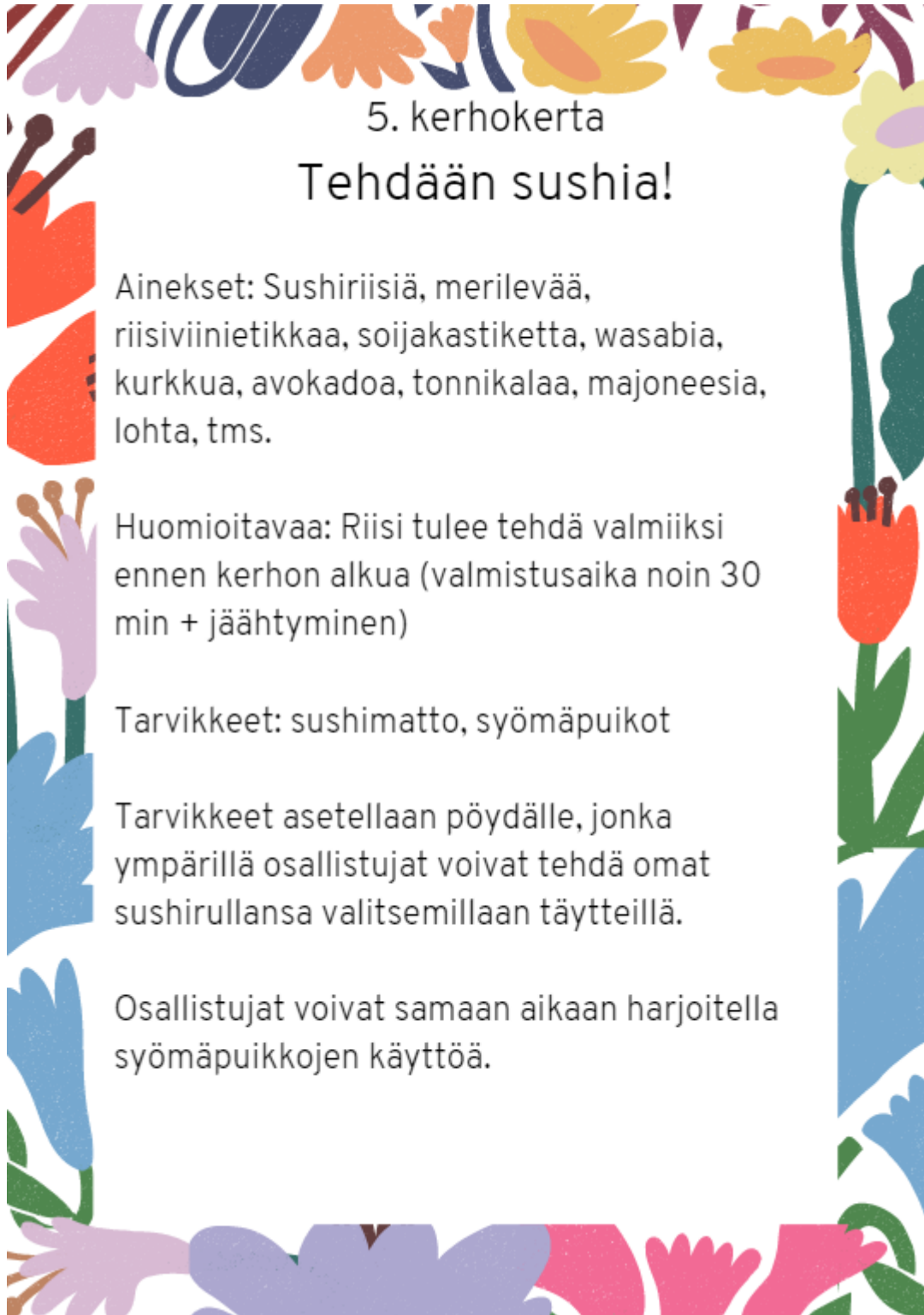
Ominaisuuksien vaihtokauppaa varten lappuja, joissa lukee erilaisia ominaisuuksia/harrastuksia/muuta vastaavaa

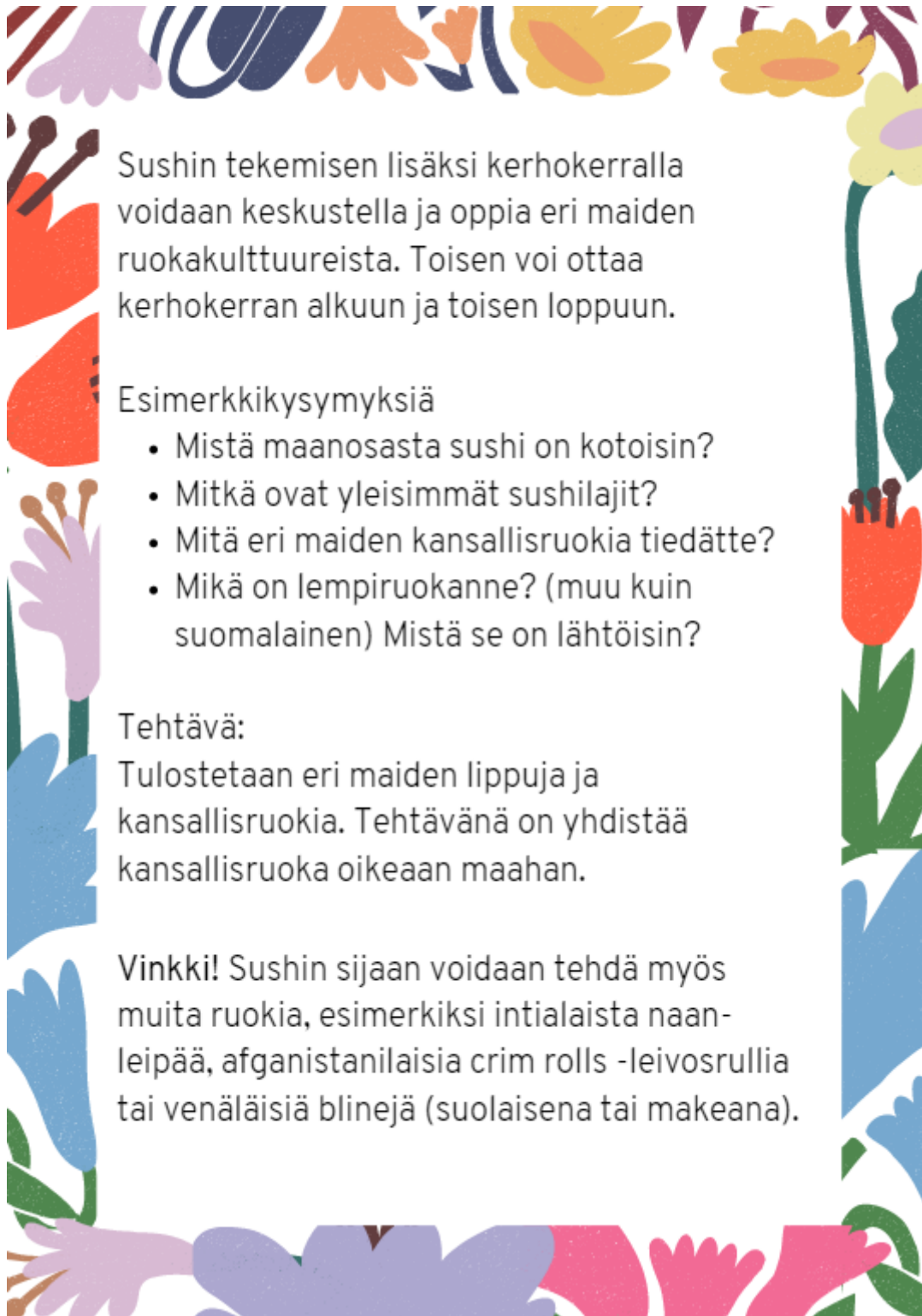

Askartelun lomassa voisi olla keskustella riippuen siitä, mistä näkökulmasta lapsi tekee aarrekartan.

Aiheita keskusteluun:

- Mitkä ovat lapsen mielenkiinnonkohteita?
- Mitä haaveita lapsella on? Miten haaveet voisi toteutua, mitä niiden eteen pitää tehdä?
- Millainen lähipiiri lapsella on? Onko hänellä turvallisia aikuisia elämässään? Kenelle hän pystyy puhumaan vaikeistakin asioista?

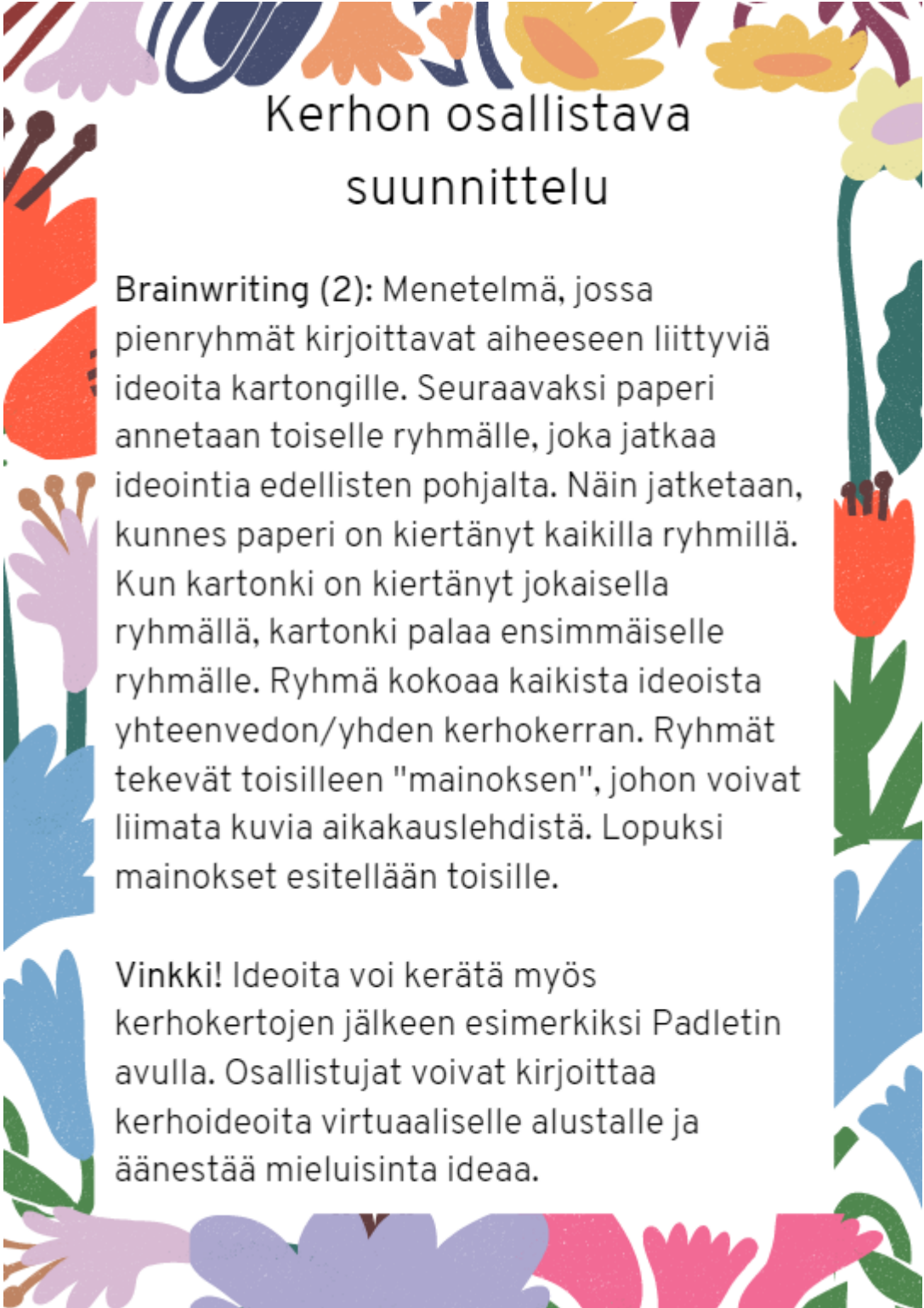
6.kerta

Fribaillaan!

Tarvikkeet: frisbeet, hernepusseja palloja ja hulavanteita

Pihalla tai kentällä voidaan harjoitella tarkkuusheittoja. Esimerkiksi hulavanteita voi laittaa puun oksalle ja osallistujat heittävät tarkkuusheittoja siitä läpi. Ämpäreitä voi asetella eri etäisyyksiin ja heittää niihin palloja tai hernepusseja.

Me-talon lähellä sijaitsevalla frisbeegolf-radalla voi käydä kokeilemassa myös heittoa koreihin, jos lapset siitä innostuisivat.

Kerhon osallistava suunnittelu

Brainwriting (2): Menetelmä, jossa pienryhmät kirjoittavat aiheeseen liittyviä ideoita kartongille. Seuraavaksi paperi annetaan toiselle ryhmälle, joka jatkaa ideointia edellisten pohjalta. Näin jatketaan, kunnes paperi on kiertänyt kaikilla ryhmillä. Kun kartonki on kiertänyt jokaisella ryhmällä, kartonki palaa ensimmäiselle ryhmälle. Ryhmä kokoaa kaikista ideoista yhteenvedon/yhden kerhokerran. Ryhmät tekevät toisilleen "mainoksen", johon voivat liimata kuvia aikakauslehdistä. Lopuksi mainokset esitellään toisille.

Vinkki! Ideoita voi kerätä myös kerhokertojen jälkeen esimerkiksi Padletin avulla. Osallistujat voivat kirjoittaa kerhoideoita virtuaaliselle alustalle ja äänestää mieluisinta ideaa.

Lähteet

1. Jurvakainen, V., Lahti, S. & Valander, V. n.d.
Liikuntaleikkikirja. 66 leikkiä
liikunnanopetukseen. Viitattu 25.3.2022.
https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikuntaleikkikirja-66_leikkia_opetukseen.pdf
2. Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2018.
s. 161. Kehittämistyön menetelmät.
Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-5.
painos. Helsinki: Sanoma pro.

HUOLTAJILLE

Hei,

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Turun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä Pansion Me-talolle. Aikemamme on kannustaa 5.–6. luokkalaisia mukaan Me-talon toimintaan. Laadimme syksyn aikana lapsille kyselyn, jonka avulla kartoitamme yleisesti lapsille mielekkäitä vapaa-ajanviettopaikoja ja kehitämme näiden pohjalta Me-talolle uutta (kerho)toimintaa.

Lyhyt kysely täytetään oppitunnin aikana. Takaamme kaikille kyselyyn osallistuville anonyymiteetin, eli heidän tietojansa ei kysytä kyselyssä tai mainita raportissamme. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, eli oppilas voi halutessaan olla vastaamatta kyselyyn tai keskeyttää kyselyyn vastaamisen missä vaiheessa tahansa. Jos ette halua lapsenne osallistuvan kyselyyn, ilmoittakaa siitä hänen opettajalleen.

Lapsenne, te vanhemmat ja opettaja voitte olla meihin yhteydessä, jos jokin asia on epäselvää. Vastaamme mielellämme kysymyksiin! 😊

Me-talo sijaitsee Pansiossa, Hövelin palvelukeskuksessa (Hyrköistentie 26). Se on matalan kynnyksen, yhteisöllinen kohtaamispaikka kaikenikäisille. Talo tarjoaa muun muassa keskusteluseuraa, kerhoja, kursseja, perhetyötä ja koulutus- ja työllisyysneuvontaa. Tällä hetkellä Me-talolla järjestetään läksykerhoa alakouluikäisille (ma, ti, to) sekä Aikuisten kahvipöytää (ma-ti). Perjantaisin on Aikuisten avoimet ovet. Me-talo löytyy Instagramista, Facebookista ja Tiktokista nimimerkillä "metatoturku". Tervetuloa mukaan! 🌟

Ystävällisin terveisin,

Marisa Hämäläinen, Essi Puustinen & Jenna Tuoma

marisa.hamalainen@edu.turkuamk.fi

essi.puustinen@edu.turkuamk.fi

jenna.tuoma@edu.turkuamk.fi

Liite 2: Saatekirje huoltajille kyselystä.